

Zendings-catechismus of leidraad bij het behandelen der zendings-geschiedenis in vragen en antwoorden

<https://hdl.handle.net/1874/234427>

ZENDINGS-CATECHISMUS

OF

LEIDDRAAD

BIJ HET BEHANDELEN

der Zendings-geschiedenis

IN

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

1870.

UB-ZUID

PKE

376

NSCHOTEN, BIJ

ER VEEN.

D
376

A 15b
1

101
OEGSTGEEST

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3567 4534

mm 10809

PKE 376

ZENDINGS-CATECHISMUS

OF

LEIDDRAAD

BIJ HET BEHANDELEN

der Zendings-geschiedenis,

IN

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

1870.

GEDRUKT TE WINSCHOTEN, BIJ

J. D. VAN DER VEEN.

BIBLIOTHEEK
NED. HOGESCHOOL
OEGSTGEEST

I N H O U D.

.....

- I. De Heer der Zending.
 - II. De eerste Zendelingen.
 - III. De verdere Zending in Europa.
 - IV. De Zendelingen in ons Vaderland.
 - V. Zendeling-Genootschappen.
 - VI. Het Nederlandsch Zendeling-Genootschap.
 - VII. Java.
 - VIII. De Minahasa.
 - IX. De verdere Zending in Azië.
 - X. De Zending in Afrika.
 - XI. De Zending in Amerika.
 - XII. De Zending in Australië.
- Besluit.
-

I.

DE HEER DER ZENDING.

1. Wat is de zending?

De werkzaamheid der zendelingen ter verkondiging van het Evangelie.

2. Wat is het Evangelie?

De blijde boodschap van Gods vergevende en heilige liefde, in Christus geopenbaard.

3. Wie is de Heer der zending?

Jezus Christus, omdat hij niet slechts de eerste zendelingen heeft opgeleid en uitgezonden, maar ook, als de verhoogde Heer, bestendig voor zijne zendelingen zorgt. Matth. X: 5. Joh. XX: 21. Joh. XVII: 18. Matth. XXVIII: 18—20.

4. Wat zijn zendelingen?

De leerlingen van Jezus Christus, door Hem of in zijnen naam uitgezonden, om het Evangelie in de wereld te verkondigen. Luk. VI: 13.

5. Wat heeft de Heer aan zijne leerlingen geboden?

Gaat henen in de geheele wereld en predikt het Evangelie aan alle schepselen. Mark. XVI: 15. Gij

zult mijne getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judéa en Samarië en tot aan het einde der aarde. Hand. I: 8.

6. Voorzag Jezus ook de bezwaren, aan het zendingswerk verbonden?

Ja, want Hij zeide: Zie, *ik* zend u uit als schapen te midden van wolven. Matth. X: 16. Zij zullen u aan de rechtbanken overleveren en in synagogen zult gij geslagen worden en gij zult voor landvoogden en koningen gesteld worden om mijnentwil, hun tot eene getuigenis. Mark. XIII: 9. Een dienstknecht is niet meer dan zijn Heer. Hebben zij mij vervolgd, zij zullen ook u vervolgen. Joh. XV: 20.

7. Welken troost gaf Jezus aan zijne zendingen?

Zalig zijt gij, als men u smaadt en vervolgt en liegende, allerlei booze woorden tegen u spreekt, om mijnentwil! Matth. V: 11—12. Ieder die mij belijdt voor de menschen, dien zal ik ook belijden voor mijnen Vader in de hemelen. Matth. X: 32. In de wereld hebt gij verdrukking; maar hebt goeden moed: *ik* heb de wereld overwonnen. Joh. XVI: 33.

8. Wat heeft de Heer voorspeld, aangaande de zegpraal van het Evangelie?

Dit Evangelie des koninkrijks zal gepredikt worden in de geheele wereld, tot eene getuigenis voor al de volken en als dan zal het einde komen. Matth. XXIV: 14. Het zal worden *ééne* kudde, *één* herder. Joh. X: 16. (Joh. XVII: 21.)

9. Zien wij reeds de vervulling dezer voorspelling?
Wij zien de aanvankelijke vervulling van Jezus voorspelling in de geschiedenis der Christelijke Kerk.

II.

DE EERSTE ZENDELINGEN.

1. Wie waren de eerste zendelingen?

De 12 Apostelen en de 70 leerlingen, die Jezus eens uitzond, om onder zijn opzicht, eene zendingsreis te doen, ter hunner oefening. Luk. IX—X.

2. Wanneer traden de Apostelen zelfstandig als zendelingen op?

Toen de Apostelen op het Pinksterfeest met den Heiligen Geest vervuld werden, traden zij zelfstandig op en predikten het Evangelie aan de Joden; later ook aan Samaritanen en heidenen. Mark XVI: 20.

3. Hoe dachten de Apostelen eerst over de heidenen?

De Apostelen dachten, even als de Joden algemeen, dat de Messias enkel was bestemd tot verlossing van *hun volk* en dat de heidenen, als onrein, waren buitengesloten. Hand. XI.

4. Hoe werden de Apostelen tot beter inzicht geleid?

Nadat Jezus door zijne opvoedende wijsheid hen langzamerhand had voorbereid, om dit vooroordeel af te

leggen, Matth. X: 5—6, Mark. VII: 25—29, Luk. VII: 9, werd **Petrus** door eene bijzondere openbaring geleid, om het eerst in het huis van een heiden het Evangelie te prediken, en wel bij den heidenschen hoofdman Cornelius, waarna de andere Apostelen volgden. Hand. X.

5. Wie was de Heiden-Apostel bij uitnemendheid?

Paulus, eerst een woedend vervolger der Christenen, was door den Heer bestemd en werd door Hem opgeleid om Zijn naam te dragen, vooral onder de heidenen. Hand. IX: 15.

6. Welke zendingsreizen heeft **Paulus** gedaan?

Paulus heeft drie zendingsreizen gedaan. Telkens door de Christengemeente te Antiochië uitgezonden, stichtte hij in Klein-Azië verscheidene gemeenten, en als de eerste zendeling in Europa, bezocht hij ook Macedonië en Griekenland. Tweemaal keerde **Paulus** naar Antiochië terug en verhaalde wat groote teekenen en wonderen God door hem en zijne medehelpers onder de heidenen had gedaan. Op zijne derde reis naar Antiochië gaande, werd hij te Jeruzalem door den haat der Joden gevangen genomen en naar Rome gevoerd. — 1° reis Hand. XIII—XIV. 2° reis Hand. XV: 40—XVIII: 22. 3° reis Hand. XVIII: 23—XXI: 19.

7. Zorgde **Paulus** ook voor de Christengemeenten gedurende zijne afwezigheid?

Paulus stelde bij de Christengemeenten Opzieners aan, schreef aan dezen en de gemeenten brieven, om

hen te leeren, te vermanen en te vertroosten en bleef met zijne belangstelling voortdurend bij hen. De andere Apostelen waren ook werkzaam door zendbrieven, welke na hun dood nog krachtig medewerkten tot uitbreiding en bevestiging des Christendoms. 2 Cor. XI: 28.

8. Wat was het einde van **Paulus**?

Na zijne gevangenschap te Rome, is **Paulus** nog verscheiden jaren werkzaam geweest in het Oosten en heeft waarschijnlijk ook Spanje bezocht, doch weder te Rome gekomen, werd hij, op bevel van den wreeden Keizer Nero, onthoofd (in het jaar 67.)

9. Hoe was **Petrus** als zendeling werkzaam?

Petrus, die op het Pinksterfeest zoo krachtig van den Heer had getuigd, dat 3000 Joden voor het Godsrijk werden gewonnen; die den kreupele genas en den naam van Christus voor den Hoogen Raad beleed; die uitging tot Samaritanen en heidenen, had veel van de Joden te verduren en werd eindelijk te Rome, op bevel van Nero, aan het kruis genageld. Joh. XXI: 18—19.

10. Hoedanig was het einde van **Jacobus**?

Jacobus, de zoon van Zebedeüs, was de eerste zendeling die den marteldood stierf. Herodes liet hem door het zwaard dooden. Hand. XII: 2. **Jacobus**, de broeder des Heeren, van wien wij nog een belangrijken brief bezitten, is om zijne vrijmoedige belijdenis van Christus, door de Joden van den tempel geworpen en gesteenigd. Stervende riep hij uit: „Ik bid U o

Heer mijn God en Vader voor deze, want zij weten niet wat zij doen." (In het jaar 62.)

11. Wat weet men van de andere Apostelen?

Getrouw aan het bevel van hunnen Heer, om het Evangelie aan alle volken te prediken, zijn zij in de heidenlanden van Azië en Afrika doorgedrongen, waar zij bijna allen een geweldigen dood zijn gestorven.

12. Hoe waren de Apostelen onder hun lijden gezind?

Paulus betuigt: „In dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, die ons heeft liefgehad." Rom. VIII: 37—39. En met den dood voor oogen, juicht hij: „Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid." 2 Tim. IV: 7, 8.

13. Hoe ging het met den Apostel **Johannes**?

Johannes is de eenige der 12 Apostelen, van wien wij weten, dat hij zijn eigen dood gestorven is, en wel te Epheze, in omtrent 100-jarigen ouderdom. *De Apostel der liefde* heeft tot zijn einde niet opgehouden de Christenen te vermanen: „Kinderkens! hebt liefde onder elkander."

III.

DE VERDERE ZENDING IN EUROPA.

1. Hoe werd het Evangelie verder verbreid, na den dood der Apostelen?

Toen de Apostelen gestorven waren, gingen hunne leerlingen voort met prediken, en ook zij werden vaak met hunne gemeenten, door de heidenen, op de wreedste wijze vervolgd.

2. Welke Christen-martelaren zijn bijzonder bekend?

Ignatius, een leerling van den Apostel Johannes en Opziener van de gemeente te Antiochië, werd om zijne belijdenis van Christus, te Rome voor de wilde dieren geworpen, (in het jaar 116.) Polycarpus, mede een leerling van Johannes en Opziener van de gemeente te Smyrna, werd in hoogen ouderdom, levend verbrand, omdat hij Christus niet wilde verloochenen. Joh. XVI: 2, 3.

3. Welke Romeinsche Keizer heeft het Christendom zeer bevorderd?

Constantijn de Groote, nam zelf het Christendom aan in het jaar 323 en zoo werd op het einde der 4^e eeuw, in het geheele Romeinsche rijk, het Christendom de heerschende godsdienst.

4. Wie bracht het Evangelie in Groot-Brittannie?

In de eerste eeuwen bracht reeds **Patricius** het Evangelie in Ierland en van daaruit ging in 565 **Co-**

Iumba als zendeling naar Schotland. In Engeland was ook reeds vroeg het Evangelie bekend maar door de heidensche Angelsaksen weder verdwenen. De Abt **Augustinus**, met 40 medehelpers, in de 6^e eeuw door Paus Gregorius den Grooten afgezonden, bracht aan Engeland weder den zegen des Christendoms, welken zegen het spoedig mededeelde aan de inwoners van het tegenwoordig Duitschland en Nederland.

5. Welke zendingen hebben in Duitschland het Evangelie verkondigd?

Ultilas, die den bijbel in de landtaal overbracht, en de volijverige Chrysostomus, bevorderden reeds in de 4^e eeuw, de zedingszaak onder de Duitse stammen. **Columbanus** uit Ierland, in de 6^e eeuw, en **Winfried** of **Bonifacius** uit Engeland, in de 8^e eeuw, hebben met vele medehelpers, in Duitschland en Zwitserland de kracht van het heidendom verbroken en op hunne zedingsreizen aldaar, vele gemeenten gesticht.

6. Wanneer werd in Frankrijk het Christendom algemeen erkend?

Toen de Frankische Koning Clovis zich in 496 liet doopen, werd in zijn rijk het Christendom de heerschende godsdienst en later was Keizer Karel de Groote, in zijn uitgestrekt gebied, daarvan een ijverig bevorderaar, zoodat ook van daaruit het Evangelie verder werd verbreid.

7. Hoe ging het in Zweden en Denemarken?

In de 9^e eeuw werd **Anschar** door Keizer Karel's

opvolger uitgezonden, om aan de woeste Noormannen het Evangelie te verkondigen en deze *Apostel van het Noorden* mocht het beleven, dat na tallooze moeielijkheden en heftigen tegenstand, het liefelijk licht des Evangelies Zweden en Denemarken bescheen.

8. Hoe ging het in de andere landen van Europa?

Niet zoo zeer door de werkzaamheid van zendelingen, opzettelijk daartoe uitgezonden, als wel door den invloed van christelijke krijgsgevangenen, kooplieden, geestelijken enz., die bij gelegenheid het Evangelie bekend maakten, werd dit verbreid in Hongarije, Polen en Pruisen. Het drong door in Noorwegen en van daar in IJsland en Groenland; ook Olga, de beheerscheres van Rusland, werd tot het geloof in Christus bekeerd, zoodat in het jaar 1000 met weinig uitzondering, het Christendom over geheel Europa was verbreid.

IV.

DE ZENDELINGEN IN ONS VADERLAND.

1. Hoe was het in ons land gesteld vóór de invoering des Christendoms?

Heidensche onkunde, woestheid en wreedheid heersten toen in ons land, niemand kon lezen of schrijven, geen handwerk werd nitgeoefend; jagen en visschen was

de hoofdbezigheid en bij de herhaalde onderlinge oorlogen werden de gevangenen aan de goden geofferd.

2. Hoedanig was de godsdienst onzer voorouders ?

De geesten hunner gesneuvelde oorlogshelden , zon , maan en afgodsbeelden , Donnar (de Dondergod), Wodan (de Oorlogsgod) en andere , werden door onze voorouders en de ons omringende volken , gevreesd en geëerd.

3. Welke barbaarsche gewoonte hadden onze voorouders ?

Op hunne heidensche feestdagen werd volgens verlangen der priesters , een groot beeld van stroo en hout gemaakt en in brand gestoken , nadat men het met kinderen had gevuld , om de vertoornde goden te verzoeven. Ook lieten de ouders zich wel met hunne kinderen verbranden , om de zaligheid te verkrijgen.

4. Wie was de eerste zendeling in ons land ?

Eligius , een aanzienlijk goudsmid in Frankrijk , was tot zegen onzer voorouders werkzaam , door in tijd van oorlog , vele hunner gevangenen van zijnen Koning vrij te koopen. Hij liet ze dan naar ons land terugkeeren , na hen eerst in het Evangelie te hebben onderwezen. Later Bisschop geworden , reisde hij tot in Zeeland , om daar het licht des Evangelies te doen schijnen. **Eligius Apostel der Zeeuwen** , stierf in 659.

5. Wanneer werd de eerste Christenkerk in ons land gesticht ?

In het jaar 628 werd te Utrecht de eerste Christen-

kerk in ons land gesticht, door den Frankischen Koning Dagobert.

6. Welke zendelingen zijn hier verder werkzaam geweest?

De voornaamste zendelingen in ons land waren: **Wilfried**, **Willebrord**, **Bonifacius**, **Willehad**, **Lebwinus** en **Ludger**.

7. Op welke opmerkelijke wijze werd **Wilfried** tot ons land gezonden?

Wilfried, Bisschop in Engeland, op reis zijnde naar Rome, werd door storm en schipbreuk genoodzaakt in Friesland te overwinteren. Dezen tijd gebruikte hij, met verlof des konings, om hier vele duizenden tot Christus te brengen. **Wilfried** *Apostel der Friezen*, stierf in 709.

8. Wie was de grondvester van het Christendom in ons land?

Willebrord, uit Friesche ouders, in Engeland geboren, kwam met vele medehelpers, waaronder ook **Wulfram**, hier te lande, predikte met ijver het Evangelie, roeide afgodsbosschen uit, vernielde heidensche beelden en tempels, en zóó uitgestrekt en zegenrijk was zijn arbeid, dat hij met recht genoemd wordt, de grondvester van het Christendom in ons land.

9. Op welke wijze was **Willebrord** werkzaam?

Des zomers zond hij zijne leerlingen 2 en 2 door het gansche land om te prediken en des winters onderwees hij hen in het klooster te Utrecht, in alle wijsheid der Schrift.

10. Wat nut hadden de kloosters voor het zendingswerk ?

De kloosters waren in den beginne de steunpunten voor het werk der zendelingen. Dààr werden de jonge leeraars gevormd , dààr legde men scholen aan voor heidensehe kinderen , dààr vonden nieuwsbekeerden , als ze vervolgd werden , een veilig toevluchtsoord.

11. Was **Willebrord** ook dikwijls in gevaar?

Toen **Willebrord** op het eiland Walcheren een afgodsbeeld vernielde en daarbij krachtig als Evangelieprediker optrad , wilden de heidenen hem van het leven berooven en op soortgelijke wijze was hij meermalen in doodsgevaar , tot dat hij , *Apostel van Nederland* , na 50 jarigen getrouwen arbeid , inging in de vreugde zijns Heeren. (739.)

12. Wie was **Bonifacius** ?

Bonifacius, eigenlijk **Winfried**, een aanzienlijk edelman in Engeland , kreeg reeds als knaap lust om zendeling te worden , door de verhalen der reizende geestelijken , die bij zijn vader gastvrij werden ontvangen. Na daartoe in een klooster te zijn opgeleid , was **Bonifacius** met **Willebrord** , drie jaar in ons land werkzaam.

13. Predikte **Bonifacius** niet vooral in Duitschland ?

Ja en wel met den grootsten ijver , zoodat hij niet

aarzelde , bij een afgodsfeest , waar duizende heidenen zich verzameld hadden rondom den *Dondereik* , dezen om te houwen. De heidenen stonden verbaasd naar deze heiligschennis te kijken , en geweldig werd hun heidensch bijgeloof geschokt , toen **Bonifacius** niet , zooals ze verwacht hadden , door den Dondergod werd verpletterd.

14. Hoe was het uiteinde van **Bonifacius** ?

Toen de grijze *Apostel der Duitschers* , na den dood van Willebrord , nogmaals Friesland bezocht , om hier volgens zijne vurige begeerte te prediken , werd hij , nabij Dokkum , met 53 medehelpers , door een troep heidensche Friezen jammerlijk vermoord. (754.)

15. Wanneer kwam **Willehad** in ons land ?

18 jaar na den moord van **Bonifacius** , kwam de geleerde **Willehad** , tot een aanzienlijk geslacht in Engeland behorende , zich vestigen in Friesland en vond daar de harten verzacht en voorbereid , om het licht des Evangelies te ontvangen. Later ging hij naar Drenthe , waar nog dikke duisternis heerschte en arbeidde verscheiden jaar met vrucht , maar niet zonder heftigen tegenstand.

16. Hoe was het einde van **Willehad** ?

Willehad *Apostel van Drenthe* , werd later Bisschop te Bremen en toen bij zijn sterfbed , vele vrienden treurden , sprak hij : „Roep mij niet terug van het aangezicht des Heeren. De kudde , die hij aan mijne zorg had toevertrouwd , heb ik aan zijne bescherming aanbe-

volen , het goede dat ik moge gedaan hebben , heb ik in zijne kracht gedaan en de genade van Hem , van wiens goedertierenheid de aarde vol is , zal u niet verlaten". Zoo ontsliep **Willehad** in 789.

17. Waar heeft **Lebuinus** vooral gewerkt ?

Lebuinus *Apostel van Overijssel* , predikte dáár vooral het Evangelie , en zóó belangrijk was de uitwerking dier prediking , dat de heidenen die aan tooverij toeschreven en de kerk te Deventer in brand staken.

18. Wat weet gij van **Ludger** ?

Ludger , een Friesch edelman , in de school van **Willebrord** en daarna in Engeland opgevoed , was in Friesland en vooral in Groningen ijverig werkzaam aan de uitbreiding van het Christendom. Vooral door de hulp van Karel den Grooten , mocht hij op zijne prediking veel vrucht aanschouwen. **Ludger** *Apostel van Groningen* stierf , na dien zelfden dag nog op twee plaatsen te hebben gepredikt. (809.)

19. Hoe is het later in ons Vaderland geworden ?

In de 9^e eeuw was hier het vroeger heidendom verdwenen en het Christendom gevestigd , zoodat men met Paulus kon zeggen : „De nacht is vergevorderd en de dag is nabij. Laat ons dan afleggen de werken der duisternis en aandoen de wapenen des lichts." Rom. XIII : 12.

ZENDELING-GENOOTSCHAPPEN.

1. Hoedanig was de zendings-arbeid in latere eeuwen ?

De Roomsch-Katholieke kerk heeft altijd zendelingen voor de bekeering der heidenen gehad en vele bekwame predikers uitgezonden, maar deze, vooral de Jezuïten, ijverden meer om leden te winnen voor hunne kerk, dan om harten te brengen tot het levend geloof in Christus.

2. Hebben de Evangelische Christenen na de Hervorming het zendingswerk krachtig bevorderd ?

Anderhalve eeuw lang schijnt het gebod des Heeren door de Evangelische Christenen bijna geheel vergeten, maar in de 17de en 18de eeuw ontstonden er in Engeland, Nederland, Denemarken en Duitschland vereenigingen, die Evangelie-predikers uitzonden in hunne buitenlandse bezittingen. Mannen als **J. Eliot** uit Engeland, **B. Ziegenbalg** uit Denemarken, **H. Egede** uit Noorwegen en **C. F. Schwartz** uit Pruissen, onderscheidten zich door een levend geloof, in liefde krachtig werkzaam, tot bekeering der heidenen.

3. Hebben de Evangelische vorsten ook de zending bevorderd ?

Gustaaf Wasa en Gustaaf Adolf koningen van Zweden, Willem III van Oranje en Anna vorsten van

Engeland, Frederik IV koning van Denemarken en zijn opvolger Christiaan VI hebben het werk der zending krachtig bevorderd.

4. Hebben de Hernhutters ook veel aan de zending gedaan ?

Toen in het midden der vorige eeuw de Evangelische kerk lijdende was aan lauwheid en ongeloof, hebben de Hernhutters het eerst recht begrepen, dat de gansche christelijke gemeente en ieder Christen in 't bijzonder, schuldig is, aan de heidenen het Evangelie te helpen verkondigen.

5. Wie zijn die Hernhutters ?

Eenige vrome Christenen, afstammelingen van de Waldensen, in hun vaderland Moravië door de Roomschen vervolgd, verkregen van den graaf **von Zinzendorf** verlof, op zijn landgoed in Saksen te gaan wonen. Daar bouwden deze arme vluchtelingen het dorp Hernhut, waarnaar zij Hernhutters heeten en toen vele Christenen van verschillende geloofsbelijdenis zich daarbij voegden, vereenigde de graaf deze allen tot ééne gemeente, de *Broedergemeente* genaamd.

6. Waar heeft de Broedergemeente onder de heidenen gewerkt ?

De Hernhutters, bijna allen zendelingen of zendingsvrienden, hebben met onbegrijpelijke zelfverloochening en volharding gewerkt, in de verstijvende koude van Groenland, zoowel als in de verzengende hitte van West-Indië. Er is geen werelddeel, waar zij niet met zegen

hebben gearbeid of nog arbeiden, om de boodschap des heils den heidenen te brengen.

7. Was de graaf **von Zinzendorf** ook zelf werkzaam onder de heidenen?

Lodewijk von Zinzendorf reisde, als hoofd en verzorger der Broedergemeente, naar alle oorden der wereld en alzoo werd vervuld de droom zijner jeugd en de gelofte te Halle gedaan, om namelijk aan de heidenen het Evangelie te verkondigen en wel aan de diepst verachten: de Negerslaven, de Groenlanders, de Esquimoos en de Hottentotten. Hij stierf in 1760. Zijn vertrouwde vriend, levensbeschrijver en opvolger was **A. G. Spangenberg**.

8. Waar en wanneer zijn de eerste Zendeling-Genootschappen opgericht?

De eerste Zendeling-Genootschappen zijn opgericht in Engeland. Sedert 1786 bestaat het *Wesleyaansch-Zendeling-Genootschap* of dat der Methodisten, (genoemd naar den voortreffelijken Wesley) en is nu werkzaam in alle werelddeelen op meer dan 500 posten en 4000 nevenposten met ruim 700 zendelingen en hulp-zendelingen. In 1795 werd door den 80-jarigen predikant Bogue, het *Londensch Zendeling-Genootschap* opgericht, dat nu meer dan 150 zendelingen heeft, werkzaam in Oost en West.

9. Werd het voorbeeld van Engeland ook door andere landen gevolgd?

In Nederland, Schotland en Noord-Amerika, in

Duitschland , Zwitserland en Frankrijk, ontstonden wel- dra Zendeling-Genootschappen, allen met één en hetzelfde doel, om arbeiders uit te zenden in den wijngaard des Heeren. Tegenwoordig zijn er meer dan 50 Zendeling-Genootschappen.

10. Waardoor worden de Zendeling-Genootschappen krachtig gesteund?

De Bijbel-Genootschappen waarvan het eerste in 1804, in Engeland werd opgericht, bevorderen krachtig het werk der zending. Het Engelsch-Bijbel-Genootschap alleen, heeft de Heilige Schrift in 200 talen, of tong- vallen overgezet en wel 50 millioen bijbels in alle dee- len der wereld verspreid. Naar het voorbeeld van Engeland en met zijne hulp, zijn zulke vereenigin- gen thans in alle werelddeelen opgericht.

VI.

HET NEDERLANDSCH-ZENDELING- GENOOTSCHAP.

1. Wanneer en door wie is het Nederlandsch-Zen- deling-Genootschap opgericht?

Het *Nederlandsch-Zending-Genootschap* werd opge- richt den 19^e December 1797, toen ons volk door de

Fransche omwenteling en den oorlog met Engeland in hoogst moeilijke omstandigheden verkeerde. De opwekking hiertoe gaf **Johannes Theodorus van der Kemp**.

2. Wie was **van der Kemp**?

Van der Kemp was de zoon van een geacht predikant te Rotterdam; hij kwam op een weg van lichtzinnigheid en ongelooft, maar door eene opmerkelijke leiding der Voorzienigheid, werd hij tot het geloof terug gebracht. Bij het omslaan eener boot namelijk, op de rivier de Maas, verdween zijne vrouw en eenigst kind in de diepte, doch hij zelf werd daarbij van den dood gered.

3. Hoe werd het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap opgericht?

Van der Kemp, door innige dankbaarheid gedreven, wilde nu zijn leven den Heer wijden en liet zich tot zendeling opleiden door het Londensch-Genootschap. Vóór hij Europa verliet, bezocht hij nog eens zijn vaderland en in naam van het Londensch-Zendeling-Genootschap wekte hij de om hem vergaderde vrienden krachtig op tot deelneming aan het zendingswerk. Een 40-tal ijverige Christenen vereenigde zich hiertoe, onder biddend opzien tot God en het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap werd gesticht. Dit geschiedde in Rotterdam en was een klein maar krachtig begin gelijk een mosterdzaad.

4. Was er vroeger door ons land ook al iets gedaan voor de heidenen?

Toen ons land in de Oost-Indië rijke bezittingen kreeg, en de groote handels-vereeniging, Oost-Indische Compagnie genaamd, sedert het begin der 17^e eeuw, rijke schatten van daar haalde, beschouwde deze het ook aanstonds als haren plicht, in de geestelijke behoeften dier bevolking te voorzien. Maar de predikanten en onderwijzers in de Oost aangesteld, waren te weinig in aantal en meest ongeschikt tot hun werk. Toen de winsten der Oost-Indische Compagnie begonnen te verminderen, werd er al spoedig weinig meer ten koste gelegd aan het geestelijk heil van de inwoners onzer Oost-Indische bezittingen.

5. Hebben de Nederlandsche Christenen toen deze zaak geheel verwaarloosd?

Uitnemende mannen in ons land dachten en schreven veel over de beste wijze om het Evangelie te verkondigen in onze Oost-Indische bezittingen, en dit diende ook ter voorbereiding voor de oprichting van het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap.

6. Wat wil het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap?

Het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap, dat even als het *Londensche*, *Bazelsche* en *Parijsche Zendeling-Genootschap* Evangelische Christenen van alle gezindten vereenigt om samen in de kracht van éénen Heer tot één doel werkzaam te zijn, stelt zich voor het ware en werkdadige Christendom eenvoudig en oprecht in de harten der menschen in te planten. Daartoe worden de Zendingen opgeleid en uitgezonden.

7. Waar worden de zendelingen opgeleid?

De zendeling-kweekelingen worden opgeleid in Rotterdam, waar hiertoe een zendelinghuis is gesticht, bestuurd door een Director. Hierbij behoort een niet onbelangrijk museum, eene verzameling van Oostersche voorwerpen van natuur en kunst.

8. Wat leeren de aanstaande zendelingen?

Behalve alles wat zij als Evangelie-predikers in de heidenlanden noodig hebben, krijgen de kweekelingen ook onderwijs in geneeskunde, boekdrukkunst, timmeren en andere zaken, waardoor zij de onbeschaafde volken, niet slechts tot de kennis van het Evangelie brengen, maar tevens al den zegen eener christelijke beschaving kunnen mededeelen.

9. Van waar krijgt het Nederlandsch-Zending-Genootschap al de middelen, noodig om zendelingen op te leiden, uit te zenden en te onderhouden?

Door het geheele land heeft het Genootschap zijne leden, die jaarlijks *f* 5,25 en begunstigers, die ook eene vaste bijdrage geven. Voorts zijn er in verschillende steden en dorpen van ons land, hulp-genootschappen en vereenigingen opgericht, die door het verzamelen van kleine bijdragen, aardige sommen bijeen brengen. In de kerken wordt jaarlijks eene pinkster-collekte gehouden en giften en legaten worden door zendingsvrienden geschonken. Zoo blijkt dat uit liefde en geloof de middelen voortvloeien, waardoor het Nederlandsch-Zending-Genootschap bestaat.

10. Waar hebben de zendelingen van het Nederlandsch-Zending-Genootschap gearbeid?

Deze zendelingen hebben eerst gepredikt in 't Zuiden van Afrika met Engelsche zendelingen, tot dat de Kaap eene Engelsche bezitting werd; daarna in Voor-Indië, tot dat ook dit land in Engelsche handen kwam; ook op Ceilon en in Suriname, doch 't meest in onze Oost-Indische bezittingen op de eilanden Ambon, Timor, Rotti, de Zuid-Wester eilanden, Java en Celebes.

11. Werkt het Nederlandsch-Zending-Genootschap ook in ons eigen land?

Hoewel de Evangelie prediking onder heidenen en Mahomedanen de hoofdzaak is, werkt het Nederlandsch-Zending-Genootschap toch ook in ons eigen land, door het verspreiden van christelijke volkslectuur.

12. Door welk Genootschap worden de zendelingen in hun werk krachtig geholpen?

Het Nederlandsch-Bijbel-Genootschap, opgericht in 1814, vertaalt den Bijbel in vele talen, en heeft dien bij duizenden in en buiten ons land verspreid. Hierdoor komt het den arbied der zendelingen krachtig te hulp.

13. Wordt in Nederland ook nog op andere wijze voor de heidenen gewerkt, dan door het Nederlandsch-Zending-Genootschap?

Behalve het Nederlandsch-Zending-Genootschap, zijn

in ons land nog andere vereenigingen werkzaam als: de Broedergemeente, de Utrechtsche en Rotterdamsche vereeniging enz. die ook zendelingen naar de heidenen uitzenden.

14. Waardoor kunnen wij bekend worden met de werkzaamheid der zendelingen?

De zendelingen houden dagboeken, waarin zij alles, betreffende hunne werkzaamheid opschrijven, en waarvan wij het belangrijkste vernemen in de Maandberichten die in de eerste plaats voor de leden worden gedrukt. Voorts staat in de kerk, vooral in de zending-biduren, de gelegenheid open om te hooren van de moeite en teleurstellingen, maar ook van de heerlijke vruchten op het zendingsveld. Ook schrijven de zendelingen brieven aan familie en vrienden en komen somtijds zelf in hun vaderland terug. Belangrijke boeken, geschriften en zendingskaarten maken ons verder bekend met de werkzaamheid der zendelingen.

15. Zien wij veel vrucht van den arbeid van het Nederlandsch-Zending-Genootschap?

Wij mogen ons verblijden in heerlijke vruchten, vooral met het oog op de bloeiende zending op Celebes, *de Minahasa*, maar nog geldt het woord van onzen Heer: „De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige. Bidt dan den Heer des oogstes, dat hij arbeiders in zijnen oogst uitzende.” Matth. IX: 37—38.

VII.

J A V A.

1. Wat is Java ?

Java is een van de voornaamste der Oost-Indische eilanden met 12 millioen inwoners. Het is het land van licht en kleuren , waar de edelste vruchten rijpen , de prachtigste bloemen bloeien en de vogels schitteren met de schoonste kleuren. Java , waar bergen en stroomen en wouden luide hunnen Schepper verkondigen , is een van de bekoorlijkste en vruchtbaarste landen der wereld.

2. Wat is Java voor Nederland ?

Java, de rijkste bezitting van Nederland, voorziet ons van rijst, koffi, thee, suiker en vele andere voortbrengselen en de millioenen die van daar jaarlijksch in onze schatkist vloeien, brengen veel bij tot de welvaart van Nederland.

3. Hoedanig zijn de inwoners van Java?

De inwoners van Java zijn van nature een krachtig volk, maar onder de eeuwen-lange overheersching en dwingelandij, vooral van hunne inlandsche vorsten, zijn zij slaafsch en kruipend geworden. Ze zijn listig, wraakzuchtig en wreed als ze met geweld of wantrouwen worden behandeld, maar christelijke liefde wekt bij hen

een vertrouwen en eene gehechtheid, die tot groote offering in staat is.

4. Hoe is de godsdienst van den Javaan?

De Javaan belijdt den Mahomedaanschen godsdienst, maar heeft tevens vele heidensche begrippen. Onophoudelijk waant hij zich omringd en bedreigd door wraakzuchtige geesten; overal in de natuur ziet hij voortekenen, die hem geluk of ongeluk voorspellen en waarop hij angstig acht geeft, zoodat zijn geloof eigenlijk bijgeloof is.

5. Wat zijn Mahomedanen?

Mahomedanen zijn de volgelingen van Mahomed die belijden: *Er is maar één God en Mahomed is zijn Profeet.* Zij gelooven aan een onveranderlijk noodlot. Bidden, vasten en aalmoezen geven leidt ten hemel maar voor het geloof te strijden en dan vele vijanden te dooden voert tot de hoogste zaligheid. In het hemelsch Paradijs zullen de mannen, tot loon hunner werken, zich baden in alle mogelijke zinnelijke genietingen. In de 7^e eeuw, toen de christelijke kerk zeer was verbasterd, werd de Mahomedaansche godsdienst in Arabië gesticht en sedert in vele andere landen verbreid. Thans vindt men nog circa 150 millioen Mahomedanen, die ook tot Christus moeten worden gebracht. Hand. IV: 12.

6. Wie was de eerste zendeling op Java?

Jelle Eeltjes Jellesma uit Friesland, was de eerste zendeling op Java; vooraf had hij vier jaar op Ce-

ram gearbeid en met den Inspecteur van Rhijn al onze zendingsposten bezocht. Op Java en wel in Soerabaija, vond hij reeds eenige Christenen, opgeleid door de heeren Emde en Coolen en met geduld en volharding arbeidde **Jellesma** in zijn nieuwen, moeielijken werkkring. Modjo-Warno, een nieuw dorp, door hem in het binnenland gesticht, werd weldra het middenpunt van zijn ijverigen arbeid. Na 10 jaar aldaar te hebben gepredikt, werd hij door den Heer afgeroepen in 1858. **Jellesma**, de grondlegger van de zending op Java, wordt met recht *Apostel van Java* genoemd.

7. Welke zendelingen zijn tegenwoordig op Java werkzaam?

Hoeezo, die meer dan 20 jaar, met onbezweken trouw het zaad des levens heeft uitgestrooid, is gevestigd te Samarang. **Kruijt**, die 11 jaar in geloof en liefde werkzaam was, woont in Modjo-Warno en **Poensen** in 1860 uitgezonden is in Kidiri geplaatst en getroost zich niet minder opoffering ten einde te kunnen voortwerken aan de bekeering der Javanen. De zendelingen **Roskes** en **Kreemer**, eerst onlangs op Java aangekomen en geplaatst, de eerste bij **Kruijt** en de laatste bij **Poensen**, zijn vol moed en vertrouwen op God, hun nieuwen werkkring ingetreden.

8. Wordt er op Java ook door anderen het Evangelie verkondigd dan van wege het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap?

Terwijl het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap in het

Oosten van Java werkzaam is, hebben andere vereenigingen Evangelie-predikers in het Westen.

9. Welke vruchten zien wij van de werkzaamheid van het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap op Java?

In den korten tijd, dat de zendelingen op Java werkzaam waren, hebben zij een schat van kennis opgedaan, omtrent Java en zijne bewoners en de moeielijke Javaansche taal is door hen geleerd en bestudeerd, welke kennis de eerste vrucht is, noodig om op den duur meerdere in te oogsten. In de 21 plaatsen, die den werkkring der zendelingen uitmaken, zijn ruim 2000 Christenen en als er blijdschap is in den Hemel over eenen zondaar, die zich bekeert, dan moeten wij ons ten minste verheugen over die paar duizend, die door het Evangelie zijn toegebracht tot hunnen Zalig-maker. Maar voor de millioenen Javanen zijn vele honderden zendelingen nog weinig. Mocht toch in Nederland meer en meer een Apostolische geest ontwaken, opdat de evangelieprediking op Java met kracht worde voortgezet.

VIII.

DE MINAHASA.

1. Wat is de Minahasa?

De Minahasa is het Noord-Oostelijk gedeelte van het vreemd gevormd eiland Celebes en eene Nederlandsche bezitting met ruim 100,000 inwoners. Aldaar is de natuur niet minder rijk en heerlijk dan op Java.

2. Hoedanig zijn de inwoners der Minahasa?

De inwoners der Minahasa, *Alifoeren*, zijn van nature goedhartig, maar zwak van karakter. Met zachte hand geleid, blijkt het dat zij een uitmuntenden aanleg bezitten en vatbaar zijn voor degelijke ontwikkeling naar verstand en hart.

3. Hoe was vroeger de godsdienst der Alifoeren?

De godsdienst der Alifoeren, was bij de komst der zendelingen een geesteloos heidendom. Zedelooze feesten, Fossos genaamd, het barbaarsche koppensnellen, het bouwen van huizen op menschen-schedels, allerlei bijgeloovige plechtigheden en dwaze gebeden, waren de gewone middelen waardoor zij, gehoorzaam aan hunne priesters, de booze geesten wilden verdrijven of verzoeven en hun geweten zochten gerust te stellen. Diep onkundig, bijna naakt, lui en morsig liepen ze als wilden rond, gewapend met hunne sabels.

4. Wie is de grondlegger van de zending in de Minahasa?

Hellendoorn, een man des geloofs en des Heiligen Geestes, was het eerst onvermoeid werkzaam om leven te wekken onder die heidenen en enkele naamchristenen. Hij trok als vredeboode de gansche Minahasa rond, richtte scholen op en drong onophoudelijk aan, op het zenden van meer zendelingen. Hellendoorn stierf in 1839, toen reeds krachtige medearbeiders waren aangekomen, waarvan **Schwartz** en **Riedel** in de eerste plaats moeten genoemd worden.

5. Welke mannen waren Schwartz en Riedel?

Johann Gottlieb Schwartz en **Johann Friedrich Riedel**, beide Duitschers van geboorte, zijn eerst opgeleid door den vromen predikant Jaenike te Berlijn, die bij zijn overig werk, uit eigen beweging, jongelingen bekwaam maakte voor den zendingsarbeid, om ze dan aan Zendeling-Genootschappen in Engeland of Nederland over te dragen. Zoo kwamen **Schwartz** en **Riedel** in Rotterdam, en door het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap uitgezonden, hebben zij de zending in de Minahasa gevestigd, waarvan **Hellendoorn** den grondslag had gelegd. Zij waren de rechte mannen voor de rechte plaats en weinig zendelingen hebben met meer blijkbaren zegen gearbeid dan **Schwartz** gedurende 28 en *Vader* **Riedel** gedurende 29 jaren; de eerste overleed in 1859, de laatste in 1860.

6. Wat leeren de zendelingen aan de Alifoeren?

De kennis van den éénen waren God en Jezus Christus dien Hij gezonden heeft, de grondslag van alle ware

kennis en beschaving, is ook hier de hoofdzaak. Grondig schoolonderwijs is daartoe mede dienstig en het bouwen van doelmatige huizen, het aanleggen van nette tuinen, timmeren, smeden enz. ja alles wat een christelijk beschaafd volk noodig heeft te weten, leeren de zendelingen aan de Alifoeren. Onlangs is te Tomohon eene kweekschool opgericht voor inlandsche predikers, waar de zendelingen **Wilken** en **Louwerier** nu een tiental kweekelingen opleiden.

5. Hoe staat het met de scholen in de Minahasa?

Van de scholen wordt door het Nederlandsch-Zending-Genootschap veel werk gemaakt, opdat verstand en hart der jonge Alifoeren reeds vroegtijdig worden ontwikkeld. In de 117 scholen van het Genootschap met circa 120 onderwijzers, komen ruim 8000 kinderen op. Eene kweekschool voor inlandsche onderwijzers wordt bestuurd door den zending **Graafland**. Vele noodige leerboeken worden door de zendelingen gemaakt; liederen voor kerk en school zijn mede door hen vervaardigd en liefelijk klinkt vaak het 3- en 4-stemmig gezang. Voorts is er sinds 1869 eene drukpers, die de zendelingen in staat stelt dáár alles te laten drukken wat zij schrijven en waardoor nu ook een Maandblad wordt uitgegeven onder den titel: *Glans van het daglicht*; daarin schrijven ook christelijke Alifoeren heel aardige stukken. Een Bijblad, bijna uitsluitend aan den godsdienst gewijd, wordt er gratis bij geleverd.

8. Zijn de vrouwen der zendelingen hen ook behulpzaam in hun werk?

De vrouwen der zendelingen helpen hen in hun werk, vooral door meisjes in huis te nemen en aan deze onderwijs te geven in naaien, huishouden enz. Zij voeden deze meisjes op door woord en voorbeeld, zoodat die vuile wilden, degelijke, christelijke huismoeders kunnen worden, die in haren kring weder haar licht laten schijnen.

9. Welke zendelingen zijn tegenwoordig in de Minahasa werkzaam?

Die van het Nederlandsch-Zending-Genootschap, n.l.:

Wilken te Tomohon }
Linemann „ Menado } sinds 1840 werkzaam.

Ulfers „ Koemelemboeai.

Graafland aan de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Tanawangko en redacteur van het Maandblad.

Rooker te Tondano.

Tendeloo „ Ajermadidie.

Schaafsma „ Langowan.

Schwartz „ Sonder, zoon van J. G. Schwartz.

v. d. Liefde „ Amoerang.

Wiersma „ Ratahan.

Louwerier „ Tomohon, met Wilken aan de kweekschool voor inlandsche predikers.

Bettink aan de drukpers te Tondano.

Brouwer voorloopig in Langowan, bestemd voor Bolaäng-Mongondou.

10. Wat is Bolaäng-Mongondou?

Bolaäng-Mongondou, dat grenst aan de Minahasa, is een rijkje met 40.000 inwoners, die, na gedaan onderzoek van wege het Genootschap, even vatbaar schijnen te zijn om tot Christenen te worden opgevoed, als de inwoners van de Minahasa. Het Nederlandsch-Zending-Genootschap hoopt, zoodra zijne middelen dit zullen toelaten, ook daar zendingen heen te zenden, eer het Mahomedanisme, dat vijandschap predikt tegen het Christendom, aldaar alles beheerscht.

11. Welke vruchten zien wij van de werkzaamheid der zendingen in de Minahasa?

In den tijd van 40 jaar is de Minahasa, van een heidensch land met al zijn gruwelen, herschapen in een Christenland met al zijn zegeningen, en dit door het Evangelie, dat eene kracht Gods is tot zaligheid voor een iegelijk die gelooft. Reizigers, die de Minahasa bezoeken, onverschilligen zoowel als vrienden der zending, worden allen evenzeer verrast door wat ze daar zien en hooren. 't Is hun als een Paradijs te midden der wildernis. Maar hartroerend is het vooral en welsprekender dan iets anders, als men verneemt, hoe de Alifoe-ren zelf hunne dankbaarheid betuigen voor de liefde van den Hemelschen Vader en hoe zij, arm naar de wereld, al het mogelijke bijeenbrengen, om hunne heidensche broeders in denzelfden zegen te doen deelen. Ook hier zijn evenwel nog heidenen en de jeugdige gemeente kan den steun der zendingen nog niet mis-

sen, zoodat zij daar nog eenigen tijd onvermoeid moeten voortwerken, eer zij kunnen plaats maken voor inlandsche predikanten.

IX.

DE VERDERE ZENDING IN AZIË.

1. Wat land in Azië is voor de zending het gewichtigste?

Het Keizerrijk China, 300 maal zoo groot als Nederland, met 360 millioen inwoners, het grootste en meest-bevolkte land der wereld.

2. Hoedanig zijn de inwoners van China?

Geen der thans levende volken is reeds zoo vroegtijdig beschaafd geweest, als de Chineezen. Toen onze voorouders nog in beestenvellen rondliepen, gingen zij reeds in zijde gekleed. Vele onzer kunsten en wetenschappen ja, onzer kinderspelen, zijn uit China afkomstig. Geene natie is zoo kunstvaardig als de Chineezen, en er is op aarde geen volk waar lezen en schrijven zoo algemeen wordt gekend. Hun karakter is evenwel trotsch, leugenachtig en geldzuchtig, zoodat ze hun eigen land *het hemelsche rijk* noemen. Zij schromen niet, elkaar en anderen te bedriegen waar zij kunnen.

3. Welke godsdienst hebben de Chineezen?

De Chineezen zijn meestal Boeddhisten, dat is navolgers en vereerders van Boeddha en het aantal hunner afgoden is ontelbaar. Afgodsbeelden, groot en klein, van goud, zilver, koper of hout zijn voor iedereen te koop en toch zijn de Chineezen geestelijk geheel verstompt en leven alleen voor de aarde. De Nieuwjaarsdag is hun eenige rustdag in het jaar. Voor hunne gebeden hebben zij bid-toestellen uitgevonden, waardoor in een oogenblik duizende gebeden opwaarts stijgen. In de hoofdstad Peking alleen, worden jaarlijks 9000, meestal gebrekige kinderen en meisjes, bij hunne geboorte omgebracht; de meisjes en vrouwen leeren niets en worden als slavinnen met verachting behandeld.

4. Hoe denken de Chineezen over het volgend leven?

In de onderwereld, de verblijfplaats der dooden, is het koud, eenzaam, doodsch en vervelend. De levenden geven daarom aan de dooden, allerlei huisraad, kleederen, spijzen en veel goudpapier meê, door het te verbranden, want dan zal het, na de verbranding, in de onderwereld weder veranderen in werkelijk goud en goed, dat de arme beroofde zielen volstrekt noodig hebben. Schatten gelds worden door de bloedverwanten aan de priesters ter hand gesteld, opdat deze de ziel vrij kopen van hare richters en eerst als de priester betuigt: „De ziel is vrij!” dan heeft de familie rust, daar ze dan niet meer behoeft te vreezen voor de lastige bezoeken van de onrustige geesten der afgestorvenen.

5. Zijn er ook zendelingen gezonden naar dit ongelukkig China?

Roomsche-Katholieke zendelingen hebben, te midden van bloedige vervolging, met volharding in China gearbeid, maar toen de Jezuiten den Keizer te machtig werden, verbood hij op eens alle prediking, zoodat de toegang voor zendelingen in China was gesloten. Geruimen tijd later werd, door het Londensch-Zendeling-Genootschap, de geleerde **Morrison** uitgezonden, de eerste, die den Bijbel in de Chineesche taal overbracht, een reuzenwerk, dat met onnoemelijke zwaarigheden gepaard ging, maar zijn werk en dat van andere Engelsche en Amerikaansche zendelingen, was slechts voorbereiding voor den arbeid, dien **Gützlaff** ondernemen zou.

6. Wie was **Gützlaff**?

Karel Gützlaff, uit Pruissen, ontving zijne eerste opleiding tot heidenbode, op het Zendeling-Instituut te Berlijn, onder leiding van Jaënicke en werd verder door het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap bekwaam gemaakt en als zending uitgezonden. Buitengewoon begaafd, vooral tot het aanleeren van talen en vervuld met een brandenden ijver, om Christus onder de heidenen bekend te maken, was het hem niet genoeg naar Sumatra te gaan, waarheen het Genootschap hem bestemd had. Het groote, bijna ontoegankelijke China, dààr te prediken, was zijn ideaal en daarheen vertrok hij dan ook en daar werkte hij, gedurende 20 jaren, tot zijn dood in 1851. **Gützlaff**, met recht *Apostel*

der Chineezen genoemd, heeft een jaar voor zijn dood Europa doorreisd, om in Nederland en andere landen eene gemeenschappelijke werkzaamheid voor China tot stand te brengen.

7. Hoe werkte **Gützlaff** in China?

Om in China te worden toegelaten, moest **Gützlaff** den Chineezen een Chinees worden en daartoe bereidde hij zich in Siam 3 jaren voor. In China gekomen, ge- leek hij dan ook geheel een Chinees en als geneesheer, geleerde en staatsman werd hij in China hoog geschat. Dààr verspreidde hij duizende bijbels, traktaten en an- dere boeken; dààr ging hij het land door, Gods liefde predikende; dààr leidde hij Chineesche Evangelie-predikers op. Was het **Gützlaff's** spreuk: „Ik moet werken zoolang het dag is,” waarlijk hij was daaraan getrouw in de kracht van zijnen Heer, van wien alleen, hij den zegen verwachtte.

8. Welken zegen ondervond **Gützlaff** op zijn werk?

Met gretigheid werden duizende bijbels ontvangen; zelfs de Keizer begeerde boeken en verklaarde den Bij- bel voor een goed boek, zoodat het Evangelie in zijn rijk nu onbelemmerd kon worden gepredikt. Veel ze- gen verspreidde **Gützlaff** vooral, door het opleiden van inlandsche helpers, die hij uitzond naar alle streken van China, en groot was zijne blijdschap, als deze van hunne reizen teruggekeerd, hem verhaalden hoe duizenden door hun woord hadden geloofd in de liefde Gods en zich tot Hem hadden bekeerd.

9. Wat wordt thans in China gedaan?

Meer dan 80 zendelingen, van verschillende Genootschappen, zijn tegenwoordig over China verspreid.

10. Wat is er in Japan voor het Christendom gedaan?

In Japan, waar de bevolking, even als in China, de Budhistische godsdienst belijdt, zijn ook reeds, even als daar, in de 16^e eeuw Rooms-Katholieke zendelingen gezonden, die 1½ miljoen heidenen tot het Christendom hebben bekeerd. De Keizer van Japan kon evenwel niet verdragen, dat zijne onderdanen den Paus huldden en beval in 1589, dat alle Christenen in zijn land moesten sterven of tot het heidendom terugkeeren, en dit bevel werd ten strengste uitgevoerd. De Japansche Christenen gedroegen zich zóó standvastig, dat duizenden als martelaren stierven. In 1630 waren al de Christenen uitgeroeid en de havens van Japan voor alle volken gesloten, behalve voor de Nederlanders.

11. Is in Japan door Evangelische zendelingen ook iets beproefd?

Gützlaff leerde in China 7 Japannezen kennen, die daar schipbreuk hadden geleden. Deze nam hij bij zich in huis, om van hen de Japansche taal te leeren en hen met God en den Heiland bekend te maken. Zes hunner werden gedoopt, en toen zij naar hun vaderland wilden terugkeeren, was de moedige **Gützlaff** bereid, hen daarheen te vergezellen. Met 2 andere zendelingen kwam hij weldra in de nabijheid van Japan, maar in welke haven zij ook poogden te landen, overal werden

zij met kanonskogels begroet, zoodat het bleek, dat het uur voor Japan nog niet geslagen was.

12. Welke menschen wonen in Voor-Indië?

Voor-Indië, grootendeels onder het bestuur der Engelschen, wordt bewoond door Hindoes, die in ouden tijd reeds een beschaafd volk waren, met vele geleerde en bekwame mannen. Schoon niet zoo geesteloos als de Chineezzen, maakt hun afschuwelijk heidendom hen evenwel onvatbaar voor degelijke beschaving en waar levensgeluk, en dat in een land, waar menige streek, vooral het gebied van de rivier de Ganges, om hare schoonheid en vruchtbaarheid, als een paradijs wordt geroemd.

13. Welken godsdienst hebben de Hindoes?

Hun godsdienst, het Brahmaïsme, is niet minder akelig dan het Boeddhisme der Chineezzen. Het telt 3 hoofdgodheden: *Brahma*, de Schepper, *Vischnoe*, de Onderhouder en *Siva*, de Verdelger, waarvan wel 360 millioen goden afstammen, en om velen dezer te verzoeven en de zaligheid te verkrijgen, getroosten de ongelukkige Hindoes zich de vreesselijkste martelingen en de zwaarste offers. Onder de raderen van de kar van den afgod Jaggernauth, laten velen zich verpletteren. De Ganges, die heilig is, omdat ze vloeit van 't hoog gebergte, waar hunne goden troonen, eischt duizende menschenoffers; meer dan 100 uren ver, komen arme pelgrims,

onder vreesselijke zelfkwelling, om van het heilig water te scheppen en stervenden worden hier heen vervoerd, om den laatsten adem uit te blazen. Sommige Hindoes liggen jaren achtereen in het zand, blootgesteld aan de gloeiende zonnehitte; anderen liggen op bedden met ijzeren punten of nemen deel aan het slingerfeest, waarvan de marteling alle beschrijving te boven gaat. De weduwe verbrandt zich met het lijk van haren echtgenoot, anders toch zou ze als het verachtelijkste aller schepselen worden aangezien.

14. Hoe denken de Hindoes over het volgend leven?

De Hindoes gelooven aan de *zielsverhuizing* en denken dat bij hun dood de ziel verhuist in het lichaam van een dier en eene menigte dierenlichamen moet doorwandelen, waarin zij allerlei martelingen ondergaat, om later weer in het ligchaam van een mensch over te gaan.

15. Wat is er door de Christenen gedaan tot verlossing der ongelukkige Hindoes?

Het Engelsch bestuur heeft vele hunner gruwelen verboden en afgeschaft, maar hunne behoefte aan verzoening en verlossing, die zoo luide spreekt in de zwaarste offers, die ze zich getroosten, roept tot ons om de verkondiging van Jezus Christus, die eene verzoening is voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld. I Joh. II: 2.

16. Wie was de eerste zendeling in Voor-Indië?

Bartholomeüs Ziegenbalg heeft in Voor-Indië het eerst den weg gebaad voor de prediking des Evangelies.

In de school van den onvergetelijken Francke te Halle opgeleid, werd hij door Frederik IV, koning van Denemarken, uitgezonden naar de Deensche bezitting Tranquebar. Om de moeilijke Tamulische taal te leeren, schaamde hij zich niet, in Indië met de kinderen op de schoolbanken te zitten en het gelukte hem voor 't eerst in die taal den Bijbel over te zetten. Onder de zwaarste beproevingen werkzaam, bleef hij volharden en zag zijn geloof en zijne liefde, door den Heer op de schoonste wijze bekroond, hoewel hij reeds in zijn 35ste jaar tot hooger werkring werd opgeroepen in 1719.

17. Welke zendeling is in Voor-Indië vooral werkzaam geweest?

Christiaan Friedrich Schwartz uit Pruisen, door zijne vroeg gestorvene moeder, op haar sterfbed aan den Heer gewijd, begon als zendeling zijn werk in de door **Ziegenbalg** gestichte gemeenten. Nadat ook hij zich de moeilijke talen had eigen gemaakt, reisde hij vele jaren lang over geheel Zuid-Oostelijk Indië, in stad en land, onder vijanden en vrienden, in vrede en oorlog, bij dag en nacht, altijd en overal sprekende van zijn Heiland en zijne broederen, kinderen van éénen Vader bezwerende: „Laat u met God verzoenen”, zoodat zelfs een Hindoe betuigde: „Gij zijt een Priester Gods voor alle volken!” Vooral het volkrijke Tanjore was zijn werkring en tot voogd van den kroonprins aldaar aangesteld, was **Schwartz** de raadsman en helper der inboorlingen van alle rangen en standen. Vijftig jaar lang mocht hij pal

staan op zijn post en toen hij in 1798 de aarde verliet, was zijne gemeente ontroostbaar; het luid geveen bij zijn graf, maakte het aanheffen van een lied onmogelijk. De prins vereerde zijn vaderlijken vriend een marmeren gedenkteeken, maar het kostelijkst gedenkteeken is de schaar, die niemand tellen kan, door hem tot Christus gebracht.

18. Welke zendelingen zijn verder in Voor-Indië werkzaam geweest?

Alfred François la Croix, uit Zwitserland, in 1820 door het Nederlandsch-Zending-Genootschap uitgezonden, was in Indië verscheiden jaar met vrucht werkzaam. In 1842, in Europa teruggekeerd, sprak hij hoopvol over de toekomst van Indië. Het volk werd meer en meer los van het bijgeloof en de woede der priesters, die de prediking des Evangelies meer vreesden dan de cholera, begon hier en daar machteloos te worden. Thans hebben vele Engelsche en Amerikaansche Genootschappen hier zendelingen en honderde gemeenten, in dat uitgestrekt land, getuigen van hunne werkzaamheid; vooral in Madras, Bombay en Calcutta.

19. Welke zendelingen werkten in Achter-Indië?

Voor al aan de kusten van Achter-Indië is door zendelingen van verschillende Genootschappen het Evangelie verkondigd. **Judson** *Apostel der Birmanen*, oprichter van het Amerikaansch-Zending-Genootschap, en **Gützlaff**, die eenigen tijd in Siam werkte, mogen in de eerste plaats genoemd worden.

20. Is er ook op de andere Oost-Indische eilanden gewerkt behalve op Java en Celebes?

Het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap heeft in Oost-Indië, behalve op Java en Celebes, nog vele zendelingen gezonden, vooral onder de door het bestuur verwaarloosde naam-Christenen op Amboina, Ceram enz. In de eerste plaats mag genoemd worden **Jozef Kam**, die gedurende 18 jaren, als een waardig zendeling, de Moluksche eilanden geregeld doorreisde, in zijn eigengemaakt scheepje. Bange jaren, velerlei teleurstelling en weinig vrucht was daar evenwel het deel, zelfs van de ijverigste predikers. Toch zijn er nu nog eenige zendelingen werkzaam, waaronder **Luijke**, de oudste nog levende zendeling van het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap, een waardig grijsaard, die na 44-jarige prediking nog met onverminderde vastheid en opgewektheid zijnen Heiland verkondigt.

21. Wat is op Borneo gedaan voor het Evangelie?

Onder de woeste Dajakkers op Borneo, heeft *het Rijnsche-Zendeling-Genootschap* (eene vereeniging van onderscheidene Genootschappen in Duitschland die vroeger elk afzonderlijk werkten) vele ijverige mannen uitgezonden, maar velen zijn in 1859 jammèrlijk vermoord. Twee hunner, **Beijer** in 1863 en **Zimmer** in 1869 in Europa teruggekeerd, hebben ook in ons land veel verhaald, van den nood der Dajakkers, ter wier bekeering zij vele beproeving maar niet minder uitredding en zegen hadden ondervonden.

22. Wordt er in Azië nog meer gedaan door zendelingen?

Niet slechts op de overige Oost-Indische eilanden maar ook in 't Westen van Azië, in Klein-Azië, Syrië en Palestina, zijn verschillende Zendeling-Genootschappen en vereenigingen werkzaam, onder heidenen, Joden en Mahomedanen maar het grootste deel der bevolking van Azië, kent den naam des Heeren nog niet en heeft nooit van den Zaligmaker gehoord „En hoe zullen zij dan in hem gelooven, van wien zij niet hebben gehoord? En hoe zullen zij hooren, zonder dat iemand predikt? En hoe zullen er prediken, indien er niet gezonden worden?” Rom. X: 14—15.

VIII.

DE ZENDING IN AFRIKA.

1. Waar heen heeft het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap zijne eerste zendelingen gezonden?

Van der Kemp, die de eerste opwekking gaf tot oprichting van het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap, vertrok met Engelsche zendelingen, in dienst van het Londensch-Genootschap naar de Kaap-colonie, het zuidelijkst deel van Afrika, en daar heen gingen ook de meeste onzer eerste zendelingen tot in 1814, om met de Engelsche heidenboden het Evangelie te verkondigen. Veel moeite en betrekkelijk weinig vrucht was hun deel,

maar toch getuigen nog gemeenten als Bethelsdorp, Pa-caltsdorp en Griequastad van hunnen gezamenlijken arbeid.

2. Welke menschen wonen in Zuid-Afrika?

In Zuid-Afrika, waar men gewoonlijk reist op wagens, met eenige paren trek-ossen bespannen, die nog met moeite voortkomen door het zware zand; in Zuid-Afrika, waar men dagen lang kan reizen zonder een druppel water of een schaduwrijk plekje te vinden; waar het gebrul van leeuwen en ander wild gedierte den reiziger, schoon steeds gewapend, eene kille huivering aanjaagt; daar wonen drie volken: de Hottentotten, Betchuanen en Kaffers. Deze, hoewel nog zeer van elkaar verschillend, behooren toch alle tot de onkundigste, vuilste, diepstgezonkene menschen en leven bijna zonder bewustzijn van God en godsdienst.

3. Welke zendelingen hebben onder de Hottentotten gepredikt?

De Broedergemeente heeft sedert 1737 het eerst eenige zendelingen uitgezonden onder de Hottentotsche stammen, de oorspronkelijke bewoners ook der Kaap-colonie en een 4-tal christelijke gemeenten gesticht, waaronder vlijt en zindelijkheid zich begonnen te vertoonen. Later reisde **van der Kemp** met zijne medearbeiders overal onder de Hottentotten rond en zocht hun het Evangelie te verkondigen, maar door de tegenwerking der colonisten, kon hij zich nergens op den duur vestigen, totdat hij eindelijk, 200 uur van de Kaapstad, Bethelsdorp stichtte, welk dorp later eene stad geworden is, die het

licht des Evangelies ook rondom zich deed schijnen. De zendeling **Pacalt** uit Bohemen, te Berlijn door Jänicke opgeleid, was in dienst van het Londensch-Zendeling-Genootschap werkzaam in de gemeente Hoogkraal, later Pacaltsdorp genoemd, en groot was de verandering, die hij daar gedurende zijn 5-jarigen arbeid mocht ondervinden van 1813—1818, zooals blijkt uit het getuigenis van Campbell.

4. Wie was Campbell?

De Engelsche predikant John Campbell werd door het Londensch-Zendeling-Genootschap twee maal afgezonden om de zendingsposten in Zuid-Afrika te bezoeken, welke reizen voor het werk der zending veel nut hebben gedaan. Op zijne eerste reis in 1813, te Hoogkraal komende, vond Campbell daar geene enkele goede woning, geen tuin of akker en de menschen sliepen totdat ze, als het vee, voor een oogenblik door den honger werden opgejaagd, zoodat ze zelve getuigden: „Wij weten niets meer dan de beesten.” **Pacalt** werd daar als zendeling geplaatst en toen Campbell in 1819, na zijn dood, terug kwam, welk eene verrassing! Goede huizen met nette tuinen, Hottentotten goed gekleed met vriendelijk lachende gezichten, die wisten in wien zij geloofden en eene kerk die 200 menschen kon bevatten en waar Hottentotten plechtig zongen ter eere van God.

5. Wie hebben, vooral in latere jaren, onder de Hottentotten gewerkt?

Bevalve het Londensch- zond ook het Rijsche-Zending-Genootschap zijne zendelingen derwaarts en een der ijverigsten was **Hugo Hahn**, een Rus van geboorte, een sterk gespierd man, die vooral door zijne onvermoeide reizen in de binnenlanden van Afrika, onder anderen in gezelschap van den beroemden reiziger Dr. Barth, bekend is geworden. Hoogst belangrijk, ja aandoenlijk was het hem te hooren, toen hij, na 20-jarigen arbeid, eens in Europa komende, ook ons land bezocht en hier verhaalde van de tallooze gevaren, die hij had doorgestaan, maar ook van de wonderbare hulp door den Heer hem telkens geschonken. „Ik heb geen lust hier een aangenaam leven te leiden”, zeide hij, „naar de heidenen moet ik heen! Zending te zijn is de heerlijkste betrekking die ik ken.” En zoo ging **Hahn** naar Afrika terug. Hij is de stichter van Nieuw-Barmen en **Schepman**, in 1845 aangekomen, was met vrucht werkzaam bij de Walvischbaai, waar de gemeente Schepmansdorp nog van hem getuigt.

6. Wie heeft onder de Betchuanen krachtig gearbeid?

Robbert Moffat, zending van het Londensch-Zending-Genootschap, werkte met onuitputtelijk geduld en onverminderde liefde, gedurende meer dan eene halve eeuw onder dat smerige, diefachtige volkje. Na 10 jaar vol gebrek en ellende te Kuruman werkzaam te zijn geweest, zag hij nog weinig vrucht, maar toen begonnen de harten zich te openen voor het lieflijk licht des Evangelies. Mosheu, opperhoofd der Coranen, bracht

hem een bezoek en, getroffen door het Evangelie, smeekte hij **Moffat**, ook in zijn gebied te komen. Mosilikatse, koning der Matabielen, de schrik van den geheelen omtrek, verzocht om zendelingen, die hem dan ook, in 1858, werden gezonden en niet zonder vrucht werkzaam zijn, onder bescherming van hem, eenmaal de leeuw der woestijn. Onlangs is de bijna 80-jarige **Moffat** in Engeland aangekomen.

7. Wat weten wij van andere Zendeling-Genootschappen onder de Betchuanen?

De berichten der Fransche zendelingen, die sedert 1820 het Evangelie verkondigen, vooral onder de Basoeto's, geven alle reden tot blijdschap. Hunne 7 posten, die ze in 1860 hadden gevestigd, leden wel veel van den oorlog met de Hollandsche boeren, die ten Noorden van hen wonen, maar velen openbaren een levend geloof en dankbaarheid voor het woord, hun verkondigd, zoodat de zendelingen met goede hoop zijn beziel. Rijk gezegend zijn daar ook de posten der Engelsche Methodisten.

8. Wat is er gedaan onder de Kaffers?

Reeds de onvermoeide **van der Kemp** deed eene poging, tot bekeering der Kaffers, die evenwel mislukte, maar sedert 1820, hebben verscheidene Zendeling-Genootschappen de belangen der Kafferstammen ijverig en met goed gevolg ter harte genomen, en wel het Methodisch, het Schotsch, het Londensch, het Berlijnsch, het Amerikaansch-Genootschap en de Broedergemeente, zoo-

dat Zuid-Afrika eene heugelijke toekomst te gemoet gaat. Onder de Zoelo's, eene onafhankelijke Kafferstam, ten Noorden van Port-Natal, hebben ook de Hermannsburger zendelingen gearbeid.

9. Wie zijn de Hermannsburger zendelingen?

Hermannsburg, een dorp in Hanover, dat voor eenige jaren den waardigen Lodewijk Harms tot leeraar had, kan met recht eene zendings-gemeente genoemd worden, want de belangstelling in de zendingszaak is daar zóó groot en zóó algemeen, dat er nooit voor de heidenen iets behoeft gevraagd te worden, maar elk naar vermogen, uit zich zelf, daarvoor geeft en velen bereid zijn, zelf als zending uit te gaan naar de heidenen. Om deze op te leiden, heeft Harms, met zijne gemeente, in den geloove, een eigen zendelinghuis opgericht en een eigen schip aangeschaft, waarmede nu sedert 1854, gedurig Hermannsburger zendelingen en colonisten naar Afrika worden overgebracht.

10. Welke menschen wonen in West- en Midden-Afrika?

In West- en Midden-Afrika wonen de eigenlijke Negerstammen. Algemeen zedeloos, diefachtig en wraakzuchtig, zijn vooral de koningen zoo gruwzaam, dat men zich nauwelijks zoo iets kan voorstellen. Wil men den koning van Dahomeij roemen, dan zegt men: de koning

gaat in bloed van zijn troon tot aan zijn graf. Als de koning der Ashantee's sterft, worden 24 van zijne duizend vrouwen, met hem begraven, en het sieraad der vorsten is eene lange rij bloedende menschen-hoofden.

11. Hoedanig is de godsdienst der Negers?

De Negers hebben het treurigste heidendom, dat op aarde bestaat, namelijk Fetischdienst, eigenlijk duivelsdienst. Wel hebben zij een duister gevoel van een God, die goed is, maar al het kwade komt van booze geesten, en dezen te vereeren en offers, zelfs menschen-offers te brengen, om ze te verzoenen, dat is hun eigenlijke godsdienst. Hun afgod is alles, wat door een toovenaar is geheiligd, een steentje, pot, slang of stok, in één woord, alles kan heilig getooverd worden en heet dan *Fetisch*. Ieder land, dorp, huis en mensch heeft zijn *Fetisch*, die het kwade moet verhoeden en elk draagt zijn *Fetisch* bij zich, om den booze te bezweren.

12. Hoe is het daar met den vreesselijken slavenhandel?

Voor 700 jaren hebben de Mahomedanen reeds slaven gehaald, uit Afrika's binnenlanden, en Christen-volken hebben zich daaraan gruwelijk bezondigd, maar ook onder de Negers zelf is de slavenhandel in gebruik. Oorspronkelijk waren het de krijgsgevangenen, die verkocht werden, maar later maakte de vorst ook jacht op zijne onderdanen, als op wilde dieren, en hartverscheurend zijn de tooneelen, die daarbij dikwijls plaats hebben.

13. Is de slavenhandel nu niet afgeschaft?

De edele Engelsman Wilberforce, gestorven in 1833, heeft zijn geheele leven gewijd aan de afschaffing van den slavenhandel en door de Christenvolken algemeen, is die nu streng verboden, maar in Afrika zelf zijn nog vele slaven en eerst als die heidenen door het Evangelie zijn verlicht en geheiligd, en alzoo geestelijk vrij worden, dan eerst zal ook de uitwendige slavernij voor goed worden afgeschaft.

14. Is er door de zendelingen al iets gedaan om dat diep gezonken menschen-ras op te heffen?

Aan de Westkust van Afrika is daarvoor veel gedaan en wel met groote opoffering. Op de kust van Nieuw-Guinea ziet men eene rij grafheuvels, waar zendelingen begraven zijn, die door de landkoorts aangetast, nauwelijks hun werk waren begonnen, maar telkens trokken nieuwe strijders heen, van het Bazelsch-Genootschap en toen, na zooveel teleurstelling, aan de kweekelingen gevraagd werd: „Zou één uwer den moed hebben, om zich, niettegenstaande het klaarblijkelijk levensgevaar, aan dien post te wijden?” was het eenparig antwoord: „Wij zullen allen gaan, als men ons henenzendt!” Weder werden zendelingen afgezonden en ziet, de Heer bekroonde deze nieuwe onderneming met zichtbaren zegen.

15. Op welke wijze verkregen de zendelingen eerst recht invloed op de bekeering der Negers in Afrika?

De zendelingen gingen naar de West-Indische eilanden, waar vele Negers, vroeger als slaaf verkocht, toen een vrij leven leidden en daarenboven door de prediking der

Hernhutters, tot de vrijheid van Gods kinderen waren gebracht. De zendelingen verhaalden hun van den geestelijken nood hunner broeders in Afrika en met vreugde boden velen zich aan, om de zendelingen daarheen te vergezellen. Eene kerk en school werd daar nu gesticht en opmerkelijk is de invloed, dien deze kleine Neger-gemeente op de heidensche Negers heeft uitgeoefend. Thans zijn door den arbeid van verschillende Genootschappen, langs de geheele Westkust van Afrika, Christen-gemeenten gesticht.

16. Wat is Sierra-Leone en Liberia?

Sierra-Leone is een vrije Negerstaat, aan de Westkust van Afrika, door de Engelschen vooral bestemd, om er de Negers heen te brengen, die uit de handen der slavenhalers zijn verlost. De Amerikanen hebben in 1822 een vrije Negerstaat opgericht, Liberia genaamd, waar de bij hen vrijgemaakte Negers zich kunnen vestigen. In deze beide landen nu, hebben de Negers kerken, scholen, allerlei nuttige inrichtingen en een ordelijk bestuur. Tevens zijn daar zendelingen werkzaam en Negers zelfs worden tot predikers en meesters opgeleid. Treffend is het, uit den mond dier gelukkigen, te hooren, hoe dankbaar ze zijn voor hunne verlossing.

17. Hoe is het verder in Afrika gesteld?

In Abyssinië wonen nog Koptische Christenen, wier joodsch Christendom onder bijgeloof ligt begraven. De binnenlanden van Afrika zijn nog weinig bekend, maar veel moeite getroosten zich de moedige zendelingen Li-

vingstone en Hahn en niet minder de reiziger Dr. Barth om met land en volk nader bekend te worden. Geheel Noord-Afrika, waar eens de Christen-gemeenten van Alexandrië en Hippo bloeiden, is in Mahomedaansche doodscheit gehuld. In Algerië wordt door de Franschen het Christendom bevorderd.

18. Wat is er op Madagascar gedaan door de zendelingen?

Madagascar, een eiland zoo groot als Frankrijk, werd sedert 1820 door Engelsche zendelingen bezocht, die door den Koning Radama I met opene armen werden ontvangen. Deze goede vorst deed al wat hij kon, om zijn volk gelukkig te maken, vooral ook door het oprichten van scholen. Maar na Radama's dood verscheen er in 1836 een bevelschrift van zijne bloeddorstige weduwe, waardoor alle Christenen met den dood werden bedreigd en gruwzaam werden vervolgd en gemarteld.

19. Hoe is het nu op Madagascar?

Na 25 jaren van wreede vervolging is eindelijk, in 1861, de standvastigheid der Christenen heerlijk bekroond. Radama II besteede den troon en ontsloot kerken en kluisters. Het Londensch-Zendeling-Genootschap, dat aanstonds weder zendelingen zond, is nu bezig op de graven der martelaren gedachtenis-kerken te bouwen. Ook van elders kwamen zendelingen en het aantal belijders van het Evangelie is thans tot 21.000 geklommen, aan wie nu door den constitutioneelen regeringsvorm vrijheid van godsdienst is gewaarborgd.

DE ZENDING IN AMERIKA.

1. Welke zijn de oorspronkelijke bewoners van Amerika?

Behalve de Esquimo's, in Groenland, zijn de oorspronkelijke bewoners van Amerika, Indianen of Roodhuiden, een flink slag van menschen. In talrijke stammen verdeeld, die dikwijls in oorlog zijn, betoonen zij zich dapper, maar ook woest en wreed. In hunne onmetelijke velden, *prairiën* genaamd, waar, tusschen het ellen hooge gras, geheele kudden wild vee hun verblijf houden, zijn zij de beste jagers en daarbij worden zij geroemd als gastvrij, eerlijk en ouderlievend, terwijl hunne beschaafde taal en groote gave van welsprekendheid doet vermoeden, dat zij eenmaal op een hoogen trap van ontwikkeling gestaan hebben.

2. Hoedanig is de godsdienst der Indianen?

De Indianen hebben geene afgodsbeelden of tempels, maar hun godsdienst bestaat, voor het uitwendige, voornamelijk in het bezweren van booze geesten. Hunne eenvoudige volksverhalen spreken veel van den *Grooten Geest*, den schepper der wereld, die zich vooral openbaart in de grootsche natuur, bij voorbeeld in den reusachtigen waterval van de Niagara.

3. Hoe zijn de Indianen door de Europeanen behandeld ?

Toen in 1492 Amerika door Columbus was ontdekt, en de Europeanen hoorden van het goud, daar te vinden, stroomden duizenden derwaarts, door gouddorst gedreven, en de arme inwoners moesten weldra voor hunne overmacht bukken. Zoo wreedaardig zijn zij opgejaagd uit hunne steden en dorpen, tot levenslangen slavenarbeid gedwongen of ter dood gemarteld, dat in verscheiden landen de Roodhuiden zijn uitgestorven. Zelfs nu nog worden de overgeblevenen verjaagd van de eene plaats naar de andere of neergesabeld, als lastig gedierte. Alleen in de Engelsche coloniën worden de Indianen tegen zulke mishandeling beschermd.

4. Wie was de Apostel der Indianen ?

John Eliot, uit Engeland, was sedert 1631 als predikant bij eene Engelsche colonie te Roxbury in Amerika gevestigd, maar zijn verlangen strekte zich uit naar de dichte wouden, en onweerstaanbaar voelde hij zich tot de Indianen getrokken, die in dezen dichten hof Gods, nog in de duisternis des heidendoms leefden. Maar zoo schrikbarend moeilijk was hunne taal te leeren, dat hij, met uitnemende vermogens en stalen vlijt, volhardend werkzaam, 15 jaar noodig had, tot het aanleeren daarvan. Latijn, Grieksch en Hebreeuwsch had hem in vergelijking daarmede geene moeite gekost.

5. Wat werkte **Eliot** uit onder de Indianen ?

Over uitgestrekte sneeuwveiden, door donkere bos-

schen , waar het wild gedierte brulde , over steile bergen en door sterk stroomende rivieren , doorreisde **Eliot** Nieuw-Engeland , om overal de Indianen op te zoeken. Door zijne bezielde taal en een blik , waaruit geloof en liefde sprak , vermocht hij de hardste harten te roeren en zijn verstand wist de scherpzinnigste vragen op te lossen. 't Mocht hem dan ook gelukken vele woeste horden in 14 vaste steden te vereenigen en , onder goede wetten aan alle huisselijke en maatschappelijke deugden te gewennen en bovenal hen te leiden tot die vrede en vreugde , die slechts in Christus te vinden is. Veel hiervan werd door de Engelschen verwoest. Toen hij 86 jaar oud , zijn einde voelde naderen , bad hij nog tot God : „Laat slechts het werk onder de Indianen voortleven als ik sterf!“ Daarmede ontsliep **Eliot** en geheel Nieuw-Engeland treurde , alsof het een vader had verloren.

6. Wie was de Apostel van Groenland ?

Hans Egede , uit Noorwegen , was de eerste , die onder de Esquimo's in Groenland het Evangelie deed hooren. In 1717 trok hij derwaarts onder bescherming van Frederik IV en groot waren de bezwaren , maar groot ook de volharding waarmee hij de taal van dit , volk machtig werd en die domme en onkundige menschen overal opzocht.

7. Welke vrucht zag **Egede** op zijne prediking ?

Het gelukte hem , veler vertrouwen te winnen , ook door het genezen hunner zieken , en veler harten te

openen voor het licht des Evangelies. Na 15-jarigen arbeid, keerde hij, afgemat en krank, naar zijn vaderland terug, waar hij een belangrijk werk schreef over Groenland, terwijl zijn zoon met andere zendelingen in Groenland achter bleef. Na **Egede**, de *Apostel van Groenland*, hebben 100 jaar lang de Hernhutters er het zaad des levens uitgestrooid en vele gemeenten gesticht, en nog heden zetten zij aldaar onvermoeid hun moeilijk werk voort.

8. Wie werkten vooral op de West-Indische eilanden?

De Hernhutters werkten vol liefde op de West-Indische eilanden onder de Negerslaven. In 1732 begaven zich de eersten derwaarts, spoedig door anderen gevolgd, die des daags werkten voor hun onderhoud en des avonds, voor de Negers der plantages, predikten. Tegenwerking van de slavenhouders, onvatbaarheid van vele Negers, het heete klimaat en ziekten, maakten hun toestand zeer bezwaarlijk. Na 31 jaren waren reeds 50 Broeders en Zusters op die eilanden begraven. Niets evenwel was in staat hen af te schrikken, ja zelfs lieten sommigen zich als slaaf verkoopen, om zoo op hunne medeslaven te werken.

9. Welke gezegende vruchten zien wij van hunnen arbeid?

Toen het na jaren volhardende prediking bleek, hoe vatbaar ook de Negers zijn, om tot Christus te worden gebracht, en toen ook de planters inzagen, dat Christenen de trouwste en vlijtigste slaven waren, toen werd

de zegen overvloedig en duizende Negers konden, in slavenketenen geboeid, juichen: „Het Evangelie maakt ons vrij!”

10. Hebben ook andere zendelingen dan de Hernhutters in de West-Indiën gearbeid?

Eene halve eeuw na de Hernhutters, kwamen ook de zendelingen der Methodisten in de West aan, en deze hadden weldra niet minder zending-posten en niet minder zegen op hunne prediking. Ook Engelsche Genootschappen hebben hier zendelingen. Niet minder dan 150 Evangelische zending-posten zijn onder de Negers in Amerika gevestigd, maar dit aantal is nog gering in betrekking tot de nog altijd groote menigte Negers, die mede door de schuld der Europeanen zoo diep gezonken zijn.

*
* * *

11. Heeft het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap ook zendelingen naar Amerika gezonden?

Naar Zuid-Amerika heeft het Nederlandsch-Zendeling-Genootschap zendelingen gezonden en wel naar de Nederlandsche bezitting Suriname, doch de Broedergemeente werkte er zóó gezegend, dat onze verdere hulp hier minder noodig scheen dan in onze Oost-Indische bezittingen, waar zoo groote behoefte was aan Evangelie-predikers en voortaan ook onze meeste zendelingen heengingen.

12. Kwam er niet eene groote verwarring, toen de Neger-slaven in onze bezittingen de vrijheid kregen?

Toen op den 1sten Juli 1863, 21 kanonschoten verkondigden, dat de dag der vrijheid voor onze slaven was aangebroken, had de hoofdstad van Suriname, Paramaribo, het voorkomen van een Zondag. Alles was vroolijkheid, zonder uitgelatenheid. 's Morgens en 's middags, godsdienstoefening en 's avonds feestmuziek, waarbij vele duizende Negers, in 't wit gekleed, ook de Gouverneur en andere hooge personen tegenwoordig waren. Des nachts bescheen de heldere maan de rustige straten der stad. Deze goede orde en christelijke feestviering was voornamelijk het werk van de zendelingen uit de Broedergemeente.

13. Wat zijn de Boschnegers in Suriname?

De Boschnegers of vrije Negers zijn nakomelingen van slaven, die aan het geweld hunner meesters ontvlucht, in de bosschen eene schuilplaats vonden. Deze Negers, door het Nederlandsch bestuur, in 1763, vrij en onafhankelijk verklaard, hebben hunne eigene wetten. Zendelingen uit de Broedergemeente, door de Negers uitgenoodigd, zijn daar sedert 30 jaar met vrucht werkzaam. Het is eene christelijke gemeente te midden van heidenen.

14. Welke belangrijke zending is er in Paraguay opgericht?

In 1609, toen de Europeanen met hun gouddorst

nog niet waren doorgedrongen tot in Paraguay, begaven zich daarheen eenige vrome geestelijken uit Spanje, met belofte des Konings, dat de wilden, die zij om zich zouden verzamelen, vrij zouden zijn onder hunne leiding. Gewapend met kruis en gebedenboek en een vast vertrouwen op God, baanden zij zich een weg door eeuwenoude bosschen en terwijl sommigen van honger stierven of door de wilden werden vermoord en opgegeten, gelukte het anderen, na ongehoorde bezwaren, eene menigte wilden in 30 dorpen te verzamelen, welke te zamen een beroemd Christen-gemeenebest uitmaakten.

15. Hoe is het met deze zending gegaan?

Helaas! na 150 jaren kwamen de Spanjaarden ook hier en dwongen de vrije inwoners tot slavenarbeid, zoodat ze toen in de mijnen hard moesten werken of weder in de bosschen ronddolen. Maar alles kon niet vernield worden, het goede zaad, eens uitgestrooid, ontkiemt hier en daar op nieuw, vooral sedert in 1810 Paraguay met andere staten vrij is geworden.

16. Welke menschen wonen in Vuurland?

In Vuurland, de Zuidpunt van Zuid-Amerika, wonen halve barbaren in de grootste onkunde. Zij kennen geen anderen godsdienst dan de gedachte aan een grooten zwarten man, die in het dichte woud rondwaart, boosaardig, geweldig, alwetend. Aan droomen hechten zij veel. Van de dooden spreken zij tot geen prijs; het ombrengen van jonge vogels wordt zeer gevaarlijk geacht. De vrouw is, zoo als algemeen bij de heide-

nen, de verachte slavin des mans. De Vuurlanders verdienen den naam van dieven en vraten.

17. Wat is er in Vuurland beproefd voor het Evangelie?

Een Engelsch zee-officier, **Allan Gardiner**, die in Vuurland reeds eenige kennis had aangeknoopt, begaf zich met 6 andere geloofshelden derwaarts, om het Evangelie te verkondigen. Nauwelijks hier aangekomen, betoonden zich de inboorlingen zoo vijandig, dat het niet mogelijk was zich ergens te vestigen. Na veel jammer en ellende, kwamen zij allen om het leven, uit gebrek aan voedsel. Aandoenlijk is het, hun dagboek te lezen, door een hunner opgesteld, en weemoedig het verhaal te hooren van kapitein Morshead, in 1852 op verzoek van het Engelsch-Zendeling-Genootschap uitgezonden, om de vrienden op te sporen. Op het eiland Picton richtte hij een eenvoudig gedenkteeken op, voor deze 7 zendeling-martelaren.

18. Hoe is het overigens in Amerika gesteld?

Geen werelddeel heeft zóó den invloed ondervonden van Europeesche volkplantingen, die daar wel vele zonden en ellenden hebben aangebracht, maar ook, vooral in Noord-Amerika hun Christendom en hunne beschaving hebben medegedeeld. In Zuid-Amerika zijn bijna alle Christenen Roomsch-Katholiek.

XII.

DE ZENDING IN AUSTRALIË.

1. Wat is Nieuw-Holland ?

Nieuw-Holland , bijna zoo groot als Europa , is het grootste der Australische eilanden , schoon weinig bevolkt. Op de Zuid-Oost kust hebben de Engelschen verbanningsplaatsen voor misdadigers , onder welke de Methodisten hunne zendingen gezonden hebben , die de vreugde smaken , vele dier diep gezonken zondaars tot God terug te brengen. Ook onder de inboorlingen , zijn de zendingen niet vruchteloos werkzaam.

2. Welke menschen wonen op Nieuw-Zeeland ?

Op het schoone en vruchtbare Nieuw-Zeeland , en de meeste andere Australische eilanden , woont een schoon en krachtig menschen-ras , bruin van kleur. Zij hadden vroeger een groot aantal goden en halfgoden , waarvan ze monsterachtige beelden maakten , terwijl ook vele dieren hun heilig waren , als woningen van geesten. Schrikkelijk is het aantal menschen en kinderen , dat aan deze goden werd geofferd. Nergens werd met meer verwoedheid oorlog gevoerd , dan op Nieuw-Zeeland , waar de vijanden , als verscheurende dieren , hunne gevangenen verslonden. Kindermoord , zelfmoord , dronkenschap en slavernij waren daar heerschende , en de ellende van het *taboe* , ging alle beschrijving te boven.

3. Wat is het *taboe* ?

Taboe beteekent *heilig*, aan de goden gewijd, en alles wat door de priesters of vorsten *taboe* is verklaard, mag door ongewijden niet worden aangeraakt, op straffe des doods. Spijzen, gereedschappen, menschen, huizen, ja, geheele eilanden, kunnen *taboe* worden verklaard en mogen dan niet worden aangeraakt. Ook de man kan zijne vrouw het *taboe* opleggen en zelfs de Koning kan onder het *taboe* komen. Het is niet uit te spreken, hoe deze heilige ban, het arme volk kwelt en beangst.

4. Welke voorstelling hadden de Nieuw-Zeelanders van het volgend leven ?

De koningen, helden en priesters worden alsdan zalig, in gemeenschap der goden, maar al de anderen zeiden: „Wij gaan in den nacht, waar onze zielen door de goden opgegeten worden, of naar eene plaats, waar wij van hagedissen en vlinders moeten leven.” De droefheid der achterblijvenden was dan ook gewoonlijk boven alle denkbeeld uitgelaten.

5. Wanneer is op Nieuw-Zeeland het eerst het Evangelie gepredikt ?

Op Nieuw-Zeeland, waar de naderende schepen werden uitgemoord en geplunderd, en waar geen vreemdeling het waagde te landen, dáár werd op het Kersfeest van 1814 voor het eerst de boodschap des vredes gehoord: „Ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal!” **Samuël Marsden**, die als

predikant op Nieuw-Holland reeds de liefde van enkele Nieuw-Zeelanders gewonnen had, was daar met drie zendelingen aangekomen en als vriend en vader met blijdschap begroet.

6. Hoe waren de zendelingen op Nieuw-Zeeland werkzaam?

Hoewel de halfnaakte wilden onder de oogen der zendelingen hunne gevangenen slachtten en hoewel op de palen der tuinschutting bloedige hoofden gestoken werden, ten spot der zendelingen, werden toch scholen en kerken opgericht en met de grootste volharding werd gearbeid aan het eeuwig en tijdelijk heil dier ellendigen. Het gelukte **Marsden** een vrede-verbond te sluiten met den koning, zoodat deze op zijn sterfbed sprak: „Laat de zendelingen hier in vrede wonen, want zij hebben ons niets dan goed gedaan.”

7. Welke gezegende uitwerking had de Evangelieprediking op Nieuw-Zeeland?

Verrassend is het te zien wat daar in 30 jaren is uitgewerkt door de kracht des Evangelies. In 1821 werd de eerste Nieuw-Zeelander gedoopt en 34 jaar later waren onder de 100.000 inwoners slechts zeer weinig heidenen meer overgebleven. In plaats van menschen-eters een Christen-volk! In 1837, toen *vader* **Marsden** daar voor 't laatst aankwam, werd hij met vreugdetranen en geweerschoten verwelkomd, en toen hij vertrok, weerklonk een luid gewezen aan het strand van Nieuw-Zeeland. Een jaar later ont-

sliep deze *Apostel van Nieuw-Zeeland*, 74 jaren oud.

8. Hoedanig is de geschiedenis van den Nieuw-Zeelandschen Bijbel?

Nooit hadden de Nieuw-Zeelanders vóór de komst der zendelingen een boek gezien en zij noemden dit „*het linnen dat spreken kan.*” Met volharding waren de zendelingen jaren lang werkzaam om Nieuw-Zeelandsche woorden te verzamelen en eindelijk mocht het den zending **Maunsell** gelukken, niet slechts het Nieuwe Testament in die taal over te brengen, maar in 1844 lag ook het Oude Testament voor den druk gereed. Doch helaas! zijn huis en al wat er in was, ook het Oude Testament, werd eene prooi der vlammen; 14 jaar later had hij deze schade eerst hersteld en toen werd op Nieuw-Zeeland het eerste Bijbelfeest gehouden. Daar getuigden zendelingen en Nieuw-Zeelanders bij beurten op roerende wijze hunne dankbaarheid, een Nieuw-Zeelandsch lied werd aangeheven en ten behoeve der Bijbelverspreiding werd *f* 115 ingezameld.

9. Wat heeft de zending uitgewerkt op de Societeits-eilanden?

De eerste zendelingen van het Londensch-Zending-Genootschap arbeidden op de Societeits-eilanden, voornamelijk op het grootste dier eilanden Otaheite, maar 16 jaren lang zagen zij niet de minste vrucht onder deze afgodendienaars. In 1819 werd de eerste op Otaheite gedoopt en deze was de koning Pomare.

Onder zijne bescherming vond de Evangelie-prediking nu een verbazenden ingang, zoodat in 1821 op 13 eilanden de afgodendienst was vaarwel gezegd. Van hunne monsterachtige beelden werden enkele naar Europa gezonden, als een bewijs van den zegen des Christendoms. Onder de vele zendelingen, die daar later hebben gepredikt, mag ook **Williams** genoemd worden.

10. Hoe werd **Williams** tot zendeling opgevoed?

John Williams, in 1796 nabij Londen geboren, groeide op onder 't oog eener vrome grootmoeder en godvruchtige moeder. Veertien jaar oud, bij een ijzerfabrikant op het kantoor gedaan, stond **Williams** liefst onder de knechten bij het aanbeeld en overtrof weldra velen in handigheid en kunstvaardigheid. Na eenigen tijd met zijne makkers een lichtzinnig leven geleid te hebben, werd hij door Gods vaderlijke leiding daaruit verlost en zelfs een ijverig lid eener jongelingsvereeniging. De zendelingbiduren ontstaken hem in vuur, eene zondagschool werd door hem gehouden, en het verlangen om zelf zendeling te worden onder de heidenen, werd onweerstaanbaar in hem. In 1816 meldde **Williams** zich aan bij het Londensch-Zendeling-Genootschap en na korten proeftijd werd hij uitgezonden naar de heidenen in Australië.

11. Welken eeretitel heeft **Williams** verworven?

Williams, zoo vol liefde voor zijn Verlosser en zoo uitnemend voorbereid tot zendeling door geestelijken en lichamelijken arbeid, doorreisde in een eigengemaakt schip *De Vredelode*, de verschillende Zuidzee-eilanden, verspreid in den Grooten Oceaan. Overal predikende met eene kracht en eene liefde, als slechts weinigen voor of na hem, overal bij zijne prediking ook kundigheden en beschaving aanbrengende, duizenden ten zegen, is hij met recht genoemd: *Apostel der Zuidzee*.

12. Hoedanig was het einde van **Williams**?

Toen **Williams** zijne afscheidsrede hield op Oepuloe, een der Schippers-eilanden, om naar de Nieuwe-Hebriiden te vertrekken, weenden hij en zijne gemeente samen, onder een voorgevoel, dat ze voor 't laatst elkanders aangezicht zagen. Toen hij zijne voortreffelijke vrouw en kinderen in zijne armen drukte, smeekte zij hem, toch niet op Eromango aan land te gaan. Hij ging toch en nauwelijks was hij met zijne helpers aan wal of de wilden vielen op hem aan en Eromango was besproeid met het martelaarsbloed van **Williams**.

13. Welke gevolgen had **Williams** dood?

Toen in den nacht van den 24sten Maart 1840 de treurmare van **Williams** dood bekend werd aan de bewoners van Oepuloe, hoorde men niets dan luid gewezen. De hoofden, de leeraars en eene schare van inboorlingen verzamelden zich om **Williams** woning en jammerden: Ach Williams! ach vader! Zelfs de heidenen deelden in de algemeene droefheid. Wraak

wilden zij nemen op die gruwzame moordenaars! christelijke wraak! Zij, nog zoo pas uit het heidendom herboren, gingen naar het eiland, waar hun dierbare leeraar was vermoord en stichtten daar een zendingspost.

14. Welke eigenaardige schoonheid bezitten de Sandwichs-eilanden?

De Sandwichs-eilanden, 13 in getal, waarvan Hawai het grootste is, zijn vooral merkwaardig door hunne prachtige vuurspuwende bergen. De grootste, die nog werkt, is op den berg Maunaloa, 6000 voet boven de oppervlakte der zee en zijn krater, waarin de vuurzee golft, is 4 uur in omvang. Wel 80 voet hoog schieten hare vuurstralen in de lucht. Vuurvallen tot 50 voet breed, breken al schuimend tegen de klippen of stroommen, als een vuurvloed statig daarheen en donderend rollen de gloeiende baren door de duistere hollen der bergen. Vooral des nachts is het eene pracht, waarbij onze schoonste vuurwerken zouden verbleeken.

15. Welken godsdienst hadden de bewoners der Sandwichs-eilanden?

De godsdienst dezer menschen was natuurvergoding, waarin de vuurspuwende bergen eene groote rol speelden. Pele, de hoofdgodin, zetelde met hare wraakgoden in den krater van den Kila-Luea en vertoonde telkens hare woede in het losbarsten der vuurstreamen. Menschen-offers werden, haar ten zoen, gebracht en de ongelukkigen, tot dit offer bestemd, werden door den priester onverhoeds overvallen, voortgesleept en in den

gapenden vuurmond geslingerd. Afgrijpselijke afgodsbeelden bracht men hulde in ruwe tempels en de priesters hadden het volk geheel in hunne macht.

16. Welke ontmoeting had kapitein Cook op Hawaii?

Toen de beroemde reiziger Cook daar met zijn schip aankwam, stroomden wel 15.000 menschen, in 3000 kano's hem te gemoet en begroetten hem als hun krijgsgod Lono en bewezen hem goddelijke eer, en al die hulde liet Cook zich welgevallen. Toen evenwel de arme *Kanaka's* bemerkten dat ze bedrogen waren en dat Cook een sterfelijk mensch was, even als zij, toen moest hij het met zijn leven boeten, in 1779.

17. Door wie werden op Hawaii de eerste zaden des Evangelies uitgestrooid?

Twee Engelsche matrozen, John Davis en John Joung, door hun woesten kapitein op Hawaii achtergelaten, werkten weldadig op den koning Kamehameha I, een man van groote geestkracht maar woest en schrikwekkend. Van Couver, vroeger een van Cooks tochtgenooten, leerde den koning later vele nuttige zaken om zijn volk goed te regeeren en gelukkig te maken, en won als Christen zoo zeer het vertrouwen van den vorst, dat deze om christelijke leeraars verzocht.

18. Wanneer kwamen de eerste zendelingen op Hawaii?

In 1820 kwamen op Hawaii de eerste zendelingen uit Amerika en welk eene verrassing! Het *taboe* was reeds verbroken, tempels omver gehaald, afgodsbeelden ver-

nield en met open armen werden zij door vorst en volk ontvangen. Eene schare van Engelsche en Amerikaansche zendelingen volgde hen en rijk gezegend werd hun woord, want de velden waren wit om te oogsten.

19. Wat gaf den laatsten stoot aan het heidensch bijgeloof?

Het geloof aan de onverzoenlijke godin Pele, was bij vorst en volk nog diep geworteld en wie haar naderde zou sterven. Hare onmacht moest bewezen worden. Welke held zou dit wagen? Kapiolani, Hawaii's edele koningin toog in 1825 naar den zetel van Pele, niet-tegenstaande de smeekingen en gebeden van vrienden en bloedverwanten, ja van den koning, hoewel een Christen. Zij beklimt den vuurberg, brengt door hare zielvolle toespraak Pele's priesteres tot zwijgen, daalt af in Pele's kloof en ziet, ongedeerd keert zij terug! Het aloude bijgeloof heeft den doodsteek ontvangen!

20. Hoedanig is de vrucht der zending op de Sandwichs-eilanden?

Ongelooflijk is de geheele omkeering door het Evangelie uitgewerkt in het leven van dit vroeger zoo diep gezonken volk. In 1840 kon het hoofd der rechterlijke macht met volle waarheid aan den koning berichten: „In geen land ter wereld genieten leven en eigendom eene betere bescherming. Moord, diefstal met geweld en andere soortgelijke misdaden zijn hier onbekend.” Een rechtsgeleerde uit Boston, de heer Dana, was verbaasd over de veiligheid in dit land maar merkt tevens

op: „Ik vond ook niet ééne hut zonder Bijbel en gezangboek en de huiselijke godsdienst en het tafelgebed, zelfs bij het soberste maal, waren algemeen.” De geheele maatschappelijke en huiselijke toestand, beschaving en kundigheden op Hawaii behoeven thans niet onder te doen voor den toestand van de verst gevorderde natie in Europa.

21. Hoe is het overigens in Australië met het Christendom?

Behalve op de reeds genoemde eilanden, arbeiden nog tal van Evangelische zendelingen op van Diemensland, Nieuw-Guinea, de Fidsjie-eilanden, Nieuw-Caledonië, de Vriendschaps-eilanden, enz., terwijl ook de Roomsch-Katholieken hier en daar hun invloed uitoefenen. Rijken zegen heeft het Evangelie in Australië reeds aangebracht; evenwel zijn er nog vele eilandengroepen, die nog verkeerden in den nacht des heidendoms. Van eene talrijke bevolking op de Zuidzee-eilanden moet nog gezegd worden wat Paulus van de heidenen betuigde: „Zij hebben de heerlijkheid des onvergankelijken Gods verwisseld met de gelijkenis van het beeld van een vergankelijk mensch en van vogelen en van viervoetige dieren en van kruipend gedierte.” Rom. I: 23.

B E S L U I T.

1. Zijn alle Christenen geroepen, mede te helpen aan het werk der zending?

Het zendingswerk is opgedragen aan de christelijke gemeenten en dus is elk onzer als Christen geroepen daaraan behulpzaam te zijn, naar het gebod van onzen Heer: Maakt alle volken tot mijne leerlingen. Matth. 28: 19. (Jak. IV: 17.)

2. Wat dringt ons nog meer tot bevordering der Evangelie-prediking?

Dankbaarheid aan den Hemelschen Vader, die ook ons volk door zendelingen tot zich heeft gebracht; liefde tot den Heer, die zijn leven voor ons heeft gegeven, en medelijden met onze ongelukkige medemenschen dringen ons insgelijks om de Evangelie-prediking onder de heidenen te bevorderen, zooveel wij vermogen.

3. Op welke wijze kunnen wij het zendingswerk bevorderen?

Wanneer wij zelf als ware volgelingen van Christus leven, zullen wij ons beijveren met het werk der zendelingen bekend te worden en deze kennis bij anderen te verbreiden, en daardoor zal het zendingswerk zeer worden bevorderd en zullen onze gaven en gebeden overvloedig en gezegend zijn. Zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Hee-

ren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heer. I Kor. XV: 58. (I Joh. III: 18. Hebr. XIII: 21.)

4. Moet het heidendom in ons midden niet eerst zijn uitgeroeid, vóór wij zendelingen naar de verwijderde landen zenden?

Als de Christenen van den beginne zoo gedacht hadden, dan was het Christendom nog niet verder dan Jeruzalem en dus ook ons land nog in heidensche duisternis. Die het meest Gods Koninkrijk bevordert in zijne naaste omgeving, houdt zijn hart niet gesloten voor zijne ongelukkige broeders in de verte; getuigen mannen als Francke en Whitefield. De *Apostel der Chinezen* verklaarde: „IJver voor de zending onder de heidenen en verwaarloozing van de onkundigen rondom ons, kunnen niet samen gaan.”

5. Achthonderd-millioen heidenen te bekeeren, is dat niet onmogelijk?

God wil dat alle menschen zalig worden. I Tim. II: 4. Jezus Christus, die geboden heeft: Maakt alle volken tot mijne leerlingen, zal allen tot zich trekken. Joh. XII: 32. Laat ons goed doende niet vertragen, want te zijner tijd zullen wij maaien, zoo wij niet verslappen. Gal. VI: 9.

6. Werkt de zending onder de heidenen ook gezegend op de christelijke gemeente terug?

De zending onder de heidenen is een band, die Christenen van verschillende zienswijze verbindt aan elkander en aan hunnen Heer, en deze gemeenschappe-

lijke werkzaamheid voor één heerlijk doel, bevordert krachtdadig het geestelijk leven der christelijke gemeenten.

7. Welk heerlijk loon zal naar Jezus belofte het deel zijn van allen, die het rijk van Christus bevorderen?

In de schoonste gelijkenissen schetst Jezus het heerlijk loon, dat het eigendom is en zijn zal van zijne ware dienaren. Hij noemt hen zonen des Allerhoogsten Luk. VI: 35 en zijne vrienden Joh. XV: 14. Hij verzekert hun zijne liefde en de liefde zijns Vaders Joh. XIV: 21 en geeft hun het uitzicht op deelgenootschap aan zijne heiliging Joh. XVII: 17—19 en aan zijne heerlijkheid. Joh. XVII: 22—24 (Matth. XXV: 14—30. II Kor. IX: 6.)
